МУДДАТИДАН АВВАЛ

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги марказий статистика бошқармасининг хабар қилишича, республика саноат корхоналарининг коллективлари беш йилликнинг учинчи, ҳал қилувчи йили бўлган 1973 йил топшириқларини муддатидан аввал бажариш учун бошланган социалистик мусобақага қўшилиб, маҳсулотни реализация қилиш ва бир қанча энг муҳим буюмларни ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган саккиз ойлик планни муддатидан аввал, 24 августда бажардилар.

МУСОБАҚА ШАРОФАТИ

Тошкентдаги чинни заводининг коллективи орасида А. Девятова, Л. Казанцеваларнинг ватанпарварлик ҳаракатига қўшилиб ишлаётганлар кўп. Улар кун сайин унумлироқ ишлаб, нормаларини ортиғи билан бажаришга ҳаракат қилмоқдалар.

Бу эса коллектив меҳнат натижасининг самарали бўлишига олиб келмоқда.

Заводда саккиз ойлик давлат плани барча кўрсаткичлар бўйича ортиғи билан адо этилди. Шу давр мобайнида пландаги 2236 минг сўм ўрнига 2305 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинди. 5806 минг сўмлик чинни асбоблари тайёрланди. Бу пландагидан анча кўпдир.

Заводнинг ишчи, инженер-техник ходимлари йил охиригача планга қўшимча равишда яна кўплаб сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш ниятидалар.

ПЛАНДАН ТАШҚАРИ

Ҳал қилувчи йил учун қабул қилинган социалистик мажбуриятларни бекам-кўст адо этиш борасида Юқори Чирчиқ районидаги «Ташоблместпром»га қарашли пахта фабрикаси коллективининг иш натижалари қувончли бўлмоқда. Коллектив саккиз ойлик план топшириқларини муддатидан анча илгари адо этди. Шу давр мобайнида 2084 минг сўм ўрнига 2238 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Шунингдек, 2360 минг сўмлик товар маҳсулоти ишлаб чиқарилиб, план 110,8 процент қилиб бажарилди.

Фабрика коллективи ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, йил охиригача меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига яна пландан ташқари 250 минг сўмлик товар маҳсулот ишлаб чиқаришга сўз бердилар.

М. ҚАЮМОВ.

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

20-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 168 (4884).

25 АВГУСТ

ШАНБА

1973 ЙИЛ.

Баҳоси 2 тийин.

САБЗАВОТ ТАЙЁРЛАШ ЙИЛЛИК ПЛАНИ БАЖАРИЛДИ

Социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдирган Бўстонлиқ районидаги Жданов номли колхоз деҳқонлари сабзавот тайёрлаш йиллик планини муваффақиятли бажардилар. 3200 тонна ўрнига 3310 тонна сабзавот сотилиб, план 103,4 процент бажарилди. Айниқса хўжаликда помидор кўп етиштирилди. Ҳозиргача 1324 тонна помидор сотилди. 500 тонна ўрнига 1126 тоннадан ортиқ карам топширилиб, план 225 процент қилиб адо этилди. Хўжаликда пиёздан ҳам мўл хирмон кўтариляпти. Ҳозирга қадар 1300 тонна пиёздан 692 тоннаси йиғиштириб олинди. Бодринг ва бошқа сабзавот экинларидан ҳам баракали хирмон кўтарилди.

Колхозчилар картошка етиштиришда ҳам катта ютуқларни қўлга киритишди. Шу сабабли мўлжалдагидан анча кўп картошка сотилиб, йиллик план икки баравардан ошириб адо этилди. Шуниси қувончлики, кўпгина бригадалар ҳозирнинг ўзидаёқ йиллик сабзавот тайёрлаш планини 1,5—2 баравардан ошириб бажариб қўйдилар.

Лекин шунга қарамай, маҳсулот топширишни давом эттирмоқдалар. Колхозда помидор ва бошқа сабзавот экинларини узиш ва шаҳар аҳолисига жўнатиш бўшаштирилгани йўқ. Сабзавоткорлар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, давлатга яна камида 3800 тонна сабзавот сотиш мажбуриятини олдилар.

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти бригадалар ўртасидаги социалистик мусобақани янада кучайтириб илғорларни рағбатлантиряпти. Уларнинг тажрибаларини кенг оммалаштирмоқда.

ГЕКТАРИДАН 60 ЦЕНТНЕР ШОЛИ, 80 ЦЕНТНЕРДАН МАККАЖЎХОРИ ДОНИ УЧУН!

ШОЛИКОРЛАР ВА МАККАЖЎХОРИКОРЛАР КЕНГАШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ОБЛАСТДАГИ БАРЧА ҒАЛЛАКОРЛАРГА МУРОЖААТИ

Қадрли ўртоқлар!

Тошкент областининг азамат ғаллакорлари қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасига қўшилиб, шоли ва маккажўхоридан мўл ҳосил етиштирдилар.

Маккажўхори чиндан ҳам чорванинг тўйимли озуқаси. Бу экин суғориладиган деҳқончилик шароитида, сиз ёш маккажўхорикорларнинг ғайратингиз, юрак қўрингиз туфайли ғалла етиштиришни кўпайтиришда катта резерв бўлиши мумкин!

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев республика ёш маккажўхорикорларининг кенгаши қатнашчиларига мурожаат қилиб ана шу сўзларни айтган эди. Унинг бу сўзлари ҳар биримизнинг қалбимизни тулқинлантириб ғайратимизни жўш урдириб юборди.

Область шоликорлари ва маккажўхорикорлари ўртоқ Л. И. Брежневнинг табрик сўзларидан руҳланиб ўз имкониятларини яна бир бор чамалаб, зиммага олган социалистик мажбуриятларини қайта кўриб чиқдилар. УЛАР БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ ҲАЛ ҚИЛУВЧИ УЧИНЧИ ЙИЛИДА ГЕКТАРИДАН 80 ЦЕНТНЕРДАН МАККАЖЎХОРИ ДОНИ ВА 60 ЦЕНТНЕРДАН ШОЛИ ҲОСИЛИ ОЛИШ УЧУН КУРАШГА БЕЛ БОҒЛАДИЛАР. Бу юксак мажбуриятни сўзсиз бажаришга эришиш учун бизнинг ҳар биримиз ғайрат ва ташаббус кўрсатишимиз, деҳқончилик маданиятини тинмай оширабоҳишимиз, ишлаб чиқаришга илғор агротехника ютуқлари ва новаторларнинг бой тажрибаларини жорий қилишимиз зарур. Биз шундай қиламиз ва кам деганда 49,9 минг тонна маккажўхори дони, 55,4 минг тонна шоли етиштирамиз. Давлатга 31 минг тонна шоли ва 7000 тонна маккажўхори дони сотамиз.

Далаларимизда қаҳрамонона меҳнатимиз туфайли зиммага олган мажбуриятимизни бажариш имкониятини берадиган ҳосил тўпланди. Эндиликда ҳамма гап ҳосил ўрим-йиғимига пухта тайёргарлик кўриб бу ишни уюшқоқлик билан бошлаб қисқа муддатларда тугатишимизда қолди.

Ҳамма ерда ишни илғорлар тажрибаси асосида ташкил этайлик. Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозидан Социалистик Меҳнат Қаҳрамони донгдор маккажўхорикор Любовь Ли, Ўзбекистон чорвачилик илмий-текшириш институтидан Қория Ғуломова ва Собир Раҳимжонов, «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозидан Асом Муслимов сингари дала қаҳрамонларининг номлари ҳаммамизга маълум. Улар гектаридан 70 центнердан ошириб дон олиб келмоқдалар. Илғор шоликорларимиз сафи ҳам кенгаймоқда. Юқори Чирчиқ районидаги «Ленинский путь» колхозидан Григорий Ким, Ўрта Чирчиқ районидаги «Северний маяк» колхозидан Раиса Тигай сингари ўртоқлар ҳар гектаридан 65—70 центнердан шоли олмоқдалар. Эндиликда бундай илғор шоликор ва маккажўхорикорлар кўпчиликни ташкил этади.

Дала ишларини ташкил этишда ана шу сингари миришкорларнинг изидан борайлик. Уларга эргашайлик. Шундай қилсак, зиммага олган мажбуриятни бажаришимиз осон бўлади. Биз кенгаш қатнашчилари барча ғаллакорларни ана шунга даъват этамиз. Ўз ишингизда уларнинг тажрибасини қунт билан, моҳирона қўлланинг. Ғалла ўрим-йиғимида барча механизация воситаларидан ишнинг кўзини билиб фойдаланинг. Ана шундай қилсак, етиштирилган мўл ҳосилни тез ва соз йиғиб оламиз. Ишлаб чиқаришга бўладиган сарф-харажатларни кескин камайтириш имкониятига эга бўламиз.

Халқимизнинг «Вақтинг кетди, нақдинг кетди» деган доно нақли бор. Ҳар бир соат, ҳар бир куннинг қадрига етайлик.

Комсомол ёшлар, областдаги барча маккажўхорикорлар ва шоликор дўстларимиз! Йиғим-терим суръатини тезлаштирайлик. Ана шундай қилсак 15 сентябрга қадар маккажўхори ўримини, 20 октябрга қадар эса шоли ўримини тугаллашга эришамиз.

Мутахассислар, механизатор дўстлар, биз сизларга мурожаат қиламиз. Сизнинг ёрдамингиз, доно маслаҳатларингиз олдимизга қўйган вазифаларни бажаришда ҳеч шубҳасиз бизга катта кўмак бўлади. Маккажўхорикорлик бригадаларини зарур терим техникаси билан тўла таъмин этиш, ремонт хизматини яхши йўлга қўйишда сизларнинг ёрдамингиз ҳал қилувчи роль ўйнайди.

Ўрим-йиғимни конвейер усулида ташкил этишни яхши йўлга қўйиш муҳим аҳамиятга эгадир. Бунинг учун ҳар бир колхоз ва совхозда маккажўхори ва шоли ўришнинг олдиндан ўйланиб пухта тузилган графиклар асосида олиб борайлик. Етиштирилган барча ҳосилни қисқа муддатларда ва нес-нобуд қилмай йиғиб олишимиз керак. Ғалла ўрим-йиғими ишларида назоратни кучайтирайлик. Ҳисоб-китоб ишлари пухта бўлсин.

Кишининг кайфи чоғ бўлса, меҳнати унумли бўлади. Ҳар бир хўжаликда ўрим-йиғим даврида далада меҳнат қилаётганларнинг унумли ишлаши учун яхши маданий-маиший шароит яратиб бериш тўғрисида ғамхўрлик қилиш ҳар биримизнинг, хўжалик раҳбарлари, мутахассисларнинг бурчидир.

Меҳнатда юқори кўрсаткичларга эришишда моддий ва маънавий рағбатлантиришнинг аҳамияти беқиёс каттадир. Шу туфайли ҳам ҳар бир хўжаликда йиғим-терим мавсумида маккажўхорикорлар ва шоликорларни рағбатлантириш бўйича қандай тадбирларни амалга ошириш кўзда тутилганлигини яна бир бор текшириб, таҳлил қилиб чиқайлик. Бу ғоят катта аҳамиятга эга бўлган ишдир.

ҚАДРЛИ МАККАЖЎХОРИКОР ВА ШОЛИКОР ДЎСТЛАР!

КПСС Марказий Комитети ва шахсан ўртоқ Л. И. Брежнев ғаллакорлар ишига катта аҳамият бермоқда ва бебаҳо ёрдам кўрсатмоқда. Бизнинг ҳар биримиз ана шу улкан ғамхўрликка яраша иш қилайлик. Биз сизларни шунга даъват этамиз. Зиммага олинган социалистик мажбуриятни бажариш учун умумхалқ мусобақасига актив қўшилайлик ва ана шу йўл билан ғалла етиштиришни кўпайтириш ишига муносиб ҳисса қўшайлик!

Байроқ Бўка районида

Область партия комитети, область ижроия комитети ва область касаба союзлари Совети 1973 йил иккинчи квартали давомида район марказларини ва шаҳар типидаги посёлкаларни ободонлаштириш ва санитария ҳолатларини яхшилаш юзасидан область районлари ўртасида бошланган социалистик мусобақа якунларини кўриб чиқди ва иккинчи кварталда район марказлари ва шаҳар типидаги посёлкаларни ободонлаштириш ва санитария ҳолатини янада яхшилаш йўлида бошланган мусобақада энг яхши кўрсаткичларга эришганлиги учун область партия комитети, область ижроия комитети ва область касаба союзлари Советининг кўчма Қизил байроғини **Бўка районига** беришга қарор қилди. (район партия комитетининг секретари **М. Эгамбердиев**, район ижроия комитетининг раиси **Р. Қодиров**, район коммунал хўжалик бўлимининг мудири **М. Тожибоев**)

Байроқ Ўрта Чирчиқ районидан олиб берилади.

Шунингдек, **Оҳангарон** (район партия комитетининг секретари **К. Аъзамов**, район ижроия комитетининг раиси **У. Умурзоқов**, район коммунал хўжалик бўлимининг мудири **И. Аҳроров**), **Оққўрғон** (район партия комитетининг секретари **С. Тоиров**, район ижроия комитетининг раиси **А. Сопиназаров**, район коммунал хўжалик бўлимининг мудири **И. Содиқов**) районларининг ободонлаштириш ва санитария ҳолатини яхшилаш юзасидан олиб борган намунали ишлари қайд қилиб ўтилди.

ВАТАН ОМБОРЛАРИ ДОНГА ТЎЛСИН

«Северний маяк» колхозининг ҳашаматли клуби одатдан ташқари гавжум. Бу ерга областнинг барча районларидан машҳур шоликорлар, маккажўхорикорлар, колхоз-совхозларнинг ва районларнинг раҳбарлари, илмий ходимлар йиғилишган.

Кенгашда область ижроия комитетининг раиси **С. А. Асомов** доклад қилди.

— Тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида областимиз шоликорлари, маккажўхорикорлари ҳам астойдил меҳнат қилиб мўл ҳосил етиштирмоқдалар, — деди докладчи.

Ўтган йили кўпгина хўжаликларнинг моҳир шоликорлари юқори натижаларга эришган эдилар. Юқори Чирчиқ районидаги «Ленинский путь», «Правда», Ўрта Чирчиқ районидаги «Северний маяк», «Полярная звезда», Оққўрғон районидаги Димитров номли колхозлар ва шулар сингари бир қатор хўжаликлар бу соҳада катта натижага эришдилар.

Гектаридан 50—60 центнер, айрим бригадаларда 70 центнердан ошириб шоли ҳосили олингани ҳолда, областдаги баъзи хўжаликларда жуда кам ҳосил етиштирилмоқда. Масалан, Пискент районидаги «Гулистон», Чиноз районидаги Собир Раҳимов номли, Бўка районидаги Фрунзе номли колхозларда ҳар гектар ердан 15—20 центнердан шоли олинаётир.

25 хўжаликда гектаридан область даражасидан паст, яъни 25—30 центнердан ҳосил олинди. Бу, албатта, ҳеч кимни қувонтирмайди. Бу ҳол шоличиликка етарли эътибор берилмагани, сараланмаган уруғ экилгани, ҳосилни йиғиб олиш пайтида ҳисоб-китоб ишлари яхши йўлга қўйилмагани, иш устидан назорат бўшаштириб юборилгани натижасида рўй бермоқда.

Бу йил шоли ҳосилини узоғи билан йигирма кунда йиғиштириб олиш, 10 октябргача мажбуриятни бажариш лозим.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Леонид Ильич Брежнев ўтган йили республикамизда бўлган ёш маккажўхорикорлар кенгашига йўллаган мактубига жавобан областимиздаги 234 та маккажўхори етиштираётган бригадаларнинг 161 тасига ёшлар раҳбарлик қилмоқдалар, — деди нотиқ ўз сўзини давом эттириб.

Бултур бир қатор илғор маккажўхорикор бригадаларда юқори ҳосил етиштирилди. Масалан, чорвачилик илмий-текшириш институтида ишлаётган Қ. Ғуломова бошлиқ бригада аъзолари ҳар гектар ердан 79,5 центнердан маккажўхори дони олдилар. Кўпгина хўжаликларда маккажўхоридан юқори ҳосил олган шу каби бригадалар бор. Лекин айрим хўжаликларда маккажўхорига ўгай экин деб қараб келинмоқда. Натижада дон учун экилган маккажўхоридан жуда кам ҳосил олинмоқда.

Кенгашда Оққўрғон районидаги Свердлов номли колхознинг ёш маккажўхорикорлар бригадасининг бошлиғи **Абдуллаев** сўзга чиқди.

— Бу йил биз етмиш гектар ерга дон учун маккажўхори экканмиз. Уни агротехника қоидаларига тўла риоя қилган ҳолда парвариш қилдик. Вақтида дори бердик, суғордик. Натижа ёмон бўлмади. Шунинг учун мен бригадамиз аъзолари номидан кенгаш қатнашчиларини ҳар гектар ердан 75 центнердан маккажўхори дони оламиз деб ишонтираман.

Оққўрғон район ижроия комитетининг раиси **А. Сопиназаров** оққўрғонликлар 13 минг тонна шоли учун курашаётганликлари, 1400 гектар ерда дон учун маккажўхори етиштирилаётгани, ҳар гектар ердан 50 центнердан шоли, 60 центнердан маккажўхори дони олиш учун курашаётганликлари ҳақида гапирди.

— Биз бу йил олтмиш гектар ерга дон учун маккажўхори экдик. Бригадамиз аъзолари гектаридан 73 центнердан ҳосил олишга қарор қилдилар. Терим учун 2 та комбайн тахт қилиб қўйилди.— дейди 2-«Пискент» совхозининг бригада бошлиғи **М. Мирзаев.**

— Биз ёшлар 83 гектар ерга дон учун ВИР—338 навли маккажўхори экдик. Тер тўкиб қилган меҳнатимиз яхши натижа берди. Барча майдонларда мўл ҳосил етишди. Шунинг учун йиғим-теримни бошлаб юбордик. Далада ишлаётганларга қулай маиший шароит яратилди. Иш график асосида олиб борилмоқда. 3 та комбайн ишлаб турибди. Улар нормадаги 1,5 ўрнига икки гектар ердаги маккажўхори донини йиғиб бермоқда. Ниятимиз йиғим-теримни 10 сентябргача тамомлаш. Ҳар гектар ердан 100 центнердан маккажўхори дони олмоқчимиз. Бу биз ёшларни Л. И. Брежневнинг мактубига амалий жавобимиз бўлади.— деди Чиноз районидаги наслчилик-совхоз техникумининг комсомол-ёшлар бригадаси бошлиғи **Ж. Шокиров.**

Кенгаш қатнашчилари областнинг барча шоликор ва маккажўхорикорларига қарата мурожаат қабул қилдилар. Кенгашда область партия комитетининг секретари **М. Камолов** якунловчи нутқ сўзлади.

ТЕРИМ АГРЕГАТЛАРИ ТАХТ

ОҚҚЎРҒОН. «Партия XXII съезди» колхозида тиниб-тинчимас, серғайрат, ажойиб механизаторлар кўпгина бор. Улар йилдан йилга техникани мукаммалроқ ўрганиб, пахтачиликни механизациялаштиришга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшмоқдалар. Хўжаликда ғўзани экишдан тортиб, ҳосилни йиғиштириб олишгача бўлган асосий ишлар эндиликда механизациянинг ёрдами билан амалга оширилмоқда. Бу эса дала ишларини ўз вақтида, агротехника талабларига мувофиқ ўтказишда муҳим роль ўйнаяпти. Суратда: (чапдан): Т. Худойқулов, Н. Маталиев, Д. Исҳоқов, Н. Абдуллаев ўртоқларни кўриб турибсиз. Улар ўзларининг пўлат отларини тезда ремонтдан чиқариб, теримга шай қилиб қўйдилар. Механизаторлар ҳосилнинг 80 процентини машинада йиғиштириб олишга сўз бердилар.

А. Тўраев фотоси.

А. Н. КОСИГИН МАР ПРЕЗИДЕНТИ Ж. БОКАССА БИЛАН УЧРАШДИ

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 23 августда Марказий Африка республикаси президенти ва ҳукумати бошлиғи Ж. Б. Бокасса билан учрашди. У СССР Олий Совети Президиумининг таклифига биноан дам олиш учун Совет Иттифоқига келган.

Дўстона вазиятда ўтган суҳбат чоғида Совет—Марказий Африка республикаси муносабатларига доир бир қанча масалалар муҳокама қилинди шунингдек ҳар икки томонни қизиқтирувчи актуал халқаро праблемалар юзасидан фикрлашиб олинди. Тинчликни мустаҳкамлаш, социал тузуми турлича бўлган давлатлар ўртасидаги муносабатларда тинч-тотув яшаш принципларини қарор топтириш ишида барча тинчликсевар давлатларнинг ҳамкорлиги катта аҳамиятга эга эканлиги таъкидлаб ўтилди. Ҳар икки томон ана шу принципларга риоя қилишга асосланган халқаро муносабатлардаги ижобий ўзгаришлар барча халқларнинг манфаатларига мос бўлиб тушади, деган фикрни билдирди.

Президент Бокасса СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигинни расмий визит билан Марказий Африка республикасига боришга таклиф этди. Бу таклиф миннатдорчилик билан қабул қилинди.

Шу куни СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Катта Кремль саройида Марказий Африка Республикаси президенти ва ҳукумати бошлиғи Жан-Бедэль Бокасса шарафига нонушта зиёфат берди.

Зиёфат вақтида А. Н. Косигин билан Ж. Б. Бокасса дўстона қадаҳ кўтариб, Ж. Б. Бокассанинг 1970 йилда СССРга расмий визит билан келганидан сўнг ўтган давр ичида Совет Иттифоқи билан Марказий Африка республикаси ўртасидаги муносабатлар янада ривожланганлигини мамнуният билан таъкидлаб ўтдилар. Бу муносабатларга тенглик, бир-бирининг суверенитети ва мустақиллигини ҳурмат қилиш, бир-бирининг ички ишларига аралашмаслик, шунингдек империализм, мустамлакачилик, янги мустамлакачилик ва ирқчиликка қарши курашдаги муштарак мақсадлар асос қилиб олинган. Улар тинчликни ва халқаро хавфсизликни таъминлаш, мустамлакачиликни ва ирқчиликни узил-кесил тугатиш билан боғлиқ бўлган энг актуал халқаро проблемалар юзасидан СССР билан МАРнинг позициялари мос бўлиб тушганлиги ёки яқин эканлигини таъкидлаб ўтдилар.

(ТАСС).

БАЙРАМ МУБОРАК

Шахтёр... Шундай шонли, жасур касб эгаси бўлган кишилар мамлакатимизда ҳар томонлама ҳурмат ва эътибор билан қуршаб олинган. Ўзларининг қадоқ қўллари, қаҳрамонона меҳнатлари билан асрлар давомида ер остида ястаниб ётган кўмирни халқ хўжалигини ривожлантириш, совет кишиларининг фаровонлигини ошириш, коммунизм қурилиши ишига хизмат қилдираётган шахтёрлар ҳақида қанча кўп илиқ сўзлар айтсанг ҳам кўнглинг тўлмайди.

Кўмирни «қора олтин» дейди халқимиз. Ҳақиқатан ҳам унинг ҳикмати, ҳислати кўп. Ахир, ёқилғининг бу туридан жуда кўп мақсадлар учун фойдаланилмоқдаки, ҳаммасини санаган билан тугатаолмайсиз. Аввало у бебаҳо ёқилғи, таркибида битмас-туганмас химиявий элементларни мужассамлантирган ажойиб хом ашё ҳисобланади. Ундан экономиканинг, совет кишиларининг турли-туман эҳтиёжларини қондириш учун фойдаланилмоқда.

Шунинг учун ҳам Коммунистик партия ва Совет ҳукумати кўмир саноатини юксалтириш, бу касб эгаларининг меҳнатини енгиллаштириш, турмуш шароитини яхшилаш ҳақида муттасил ғамхўрлик қилиб келмоқдалар. Ҳар йили нишонланадиган Шахтёрлар кунининг таъсис этилиши шу ғамхўрликнинг ёрқин тимсолидир. Шу куни фақатгина шахтёрлар эмас, барча совет кишилари ҳам биргаликда байрам қиладилар. Чунки, кончилар меҳнати мевасидан наф кўрмаётган бирор киши йўқ десак муболаға қилмаган бўламиз.

Мамлакатимиз жаҳоннинг энг йирик кўмир қазиб чиқарувчи давлати ҳисобланади. Совет Иттифоқи 1958 йилдан бошлаб «қора олтин» қазиб чиқариш бўйича дунёда биринчи ўринни эгаллаб турипти. Бизда кўмир қазиб чиқариш миқёси жуда ҳам улкан эканлигини шундан билса бўладики, биргина 1971 йилда мамлакатимизда Англия, ГФР, Франция, Япония ва Италия каби йирик капиталистик мамлакатлари биргаликда қазиб чиқарган кўмир миқдоридан анча кўп ёқилғи қазиб чиқарилди.

КПСС XXIV съезди кўмир қазиб чиқаришни йилдан-йилга кенгайтириб бориш юзасидан улкан режалар белгилади. 1975 йилга келиб мамлакатимизда 695 миллион тонна ёки 1970 йилдагига нисбатан 71 миллион тонна кўп кўмир қазиб чиқариш назарда тутилади. Ишчилар синфи бу илғор отрядининг ғайрат-шижоати бу топшириқ муддатидан илгари бажарилишидан далолат бериб турипти.

Мамлакатимиз шахтёрларининг бир отряди ҳисобланган Ангрен кўмирчилари ҳам белгиланган ана шу вазифаларнинг муваффақиятли бажарилишига муносиб ҳисса қўшиш йўлида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Улар кам меҳнат ва маблағ сарфлаб, кўп ва сифатли маҳсулот беришни ўз фаолиятларининг шиори қилиб олишган.

ЭРТАГА—ШАХТЁРЛАР КУНИ

Социалистик мусобақанинг оммавийлиги ва ошкорлигига эришиб, унинг сафарбар этувчилик куч-қудратидан самарали фойдаланаётган, ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш, сермеҳнат операцияларни машиналар елкасига юклаш, илғорлар тажрибасини кенг оммалаштиришга эътибор кучайганлиги туфайли тўққизинчи беш йиллик топшириқларини бажаришда юксак кўрсаткичларга эришиляпти. Шуни айтиш кифояки, ўтган икки ярим йил мобайнида пландагидан ташқари 540 минг тоннадан кўпроқ ёқилғи қазиб чиқарилди.

Шахтёрлар эртага нишонланадиган ўз байрамларини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олмоқдалар. Ўтган етти ой давомида топшириқдагига қўшимча қазиб чиқарилган кўмир миқдори 46 минг тоннадан кўпроқни ташкил этди.

Бу меҳнат муваффақиятига кўмир разрези коллективи салмоқли ҳисса қўшди. Республикамиз кўмир саноатининг етакчи корхонаси ҳисобланган разрез коллективи меҳнатда қувончли натижаларга эришмоқда. Ёқилғи қазиб чиқариш давлат планлари ой сайин зиёдаси билан адо этиляпти.

Кўмир қазиб чиқаришнинг прогрессив очиқ усулини қўллаңаётган разрез механизаторлари ихтиёрларидаги қудратли кончилик машина-механизмларидан унумли фойдаланмоқдалар. Айни вақтда техника тараққиётига катта эътибор беришяпти. Чўмичи ҳажми анча катта бўлган янги ўрмаловчи ва одимловчи экскаваторлар, 100 тонна юк кўтарадиган думпкар вагонлар ва бошқа шу каби машина-механизмлар кўплаб ишга туширилмоқда. Бу маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш қатори меҳнат унумдорлигини ошириш, ишлаб чиқариш харажатларини камайтириш имконини бермоқда. Разрез кончиларининг йил бошидан буён қўшимча қазиб чиқарган кўмири ўнлаб эшелонларга ортилиб, республикамиз шаҳар ва қишлоқларига юборилди.

Разрез коллективи орасида ўз касбини пухта эгаллаган, унинг шуҳратига шуҳрат қўшаётган ажойиб кончилар кўп. Байрам арафасида уларнинг номини зўр ифтихор билан тилга оласан, киши. Донгдор экскаватор машинистлари бригадири Хўжа Алиқулов номи Ангрендагина эмас, бутун республикамизда машҳур. Ўзининг кўп йиллик ҳалол ва самарали меҳнати билан катта обрў қозонган, эл-юрт оғзига тушган, унинг ҳурматига сазовор бўлган бу меҳнатсевар кончи ҳамон касбдошлари ўртасидаги социалистик мусобақада пешқадамлик қилмоқда. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, республика Олий Советининг депутати Хўжа Алиқулов йил бошидан бери нормадагидан ташқари мингларча тонна кўмирни вагонларга ортди.

Қўлбой Бойназаров бу даргоҳда ўн беш йилдан кўпроқ вақтдан буён ишламоқда. Коммунист экскаваторчи механизаторлар бригадасига раҳбарлик қиляпти, кўксини Меҳнат Қизил Байроқ ордени безаб турибди. Унинг бригадаси беш йилликни тўрт йилда бажариш ҳақидаги мажбуриятини шараф билан уддаламоқда. Абдулла Умаров, Валентин Лазарев, Виктор Баронин, Умар Холжигитовлар ҳар сменада қўшимча ўнлаб тонна кўмир қазиб чиқармоқдалар.

9-шахта кончилари ҳам ўз байрамларига муносиб тортиқлар билан келишяпти. Айниқса, фахрий шахтёр Абдураҳмон Маматов бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси коллективи ишда бошқаларга намуна бўлмоқда. Беш йилликни тўрт ярим йилда бажаришга аҳд қилган бу бригада аъзолари шу кунларда ўнинчи ой ҳисобига маҳсулот беришяпти. Уларнинг йил бошидан бери қўшимча қазиб чиқарган кўмири миқдори юзлаб тоннани ташкил этади. Шахта новалоотбойчиларидан Ф. Ерқулов, Н. Фаёзов, М. Пиримқулов ва бошқалар ҳар сменада нормадагидан ташқари бир-икки тоннадан «қора олтин» қазиб чиқаришяпти.

Ангрен кўмир ҳавзасини янада кенгайтириш истиқболлари ҳам қувончлидир. Беш йиллик планга мувофиқ бу ерда кўмир қазиб чиқариш 1,7 баравар ортиши керак. Бу кончиларни меҳнатда катта-катта муваффақиятларга руҳлантирмоқда. Ана шу олижаноб ишда уларга муваффақиятлар ёр бўлишини тилакдошмиз.

Байрамингиз муборак бўлсин, меҳнатсевар шахтёрлар!

М. МАҲМУДОВ.

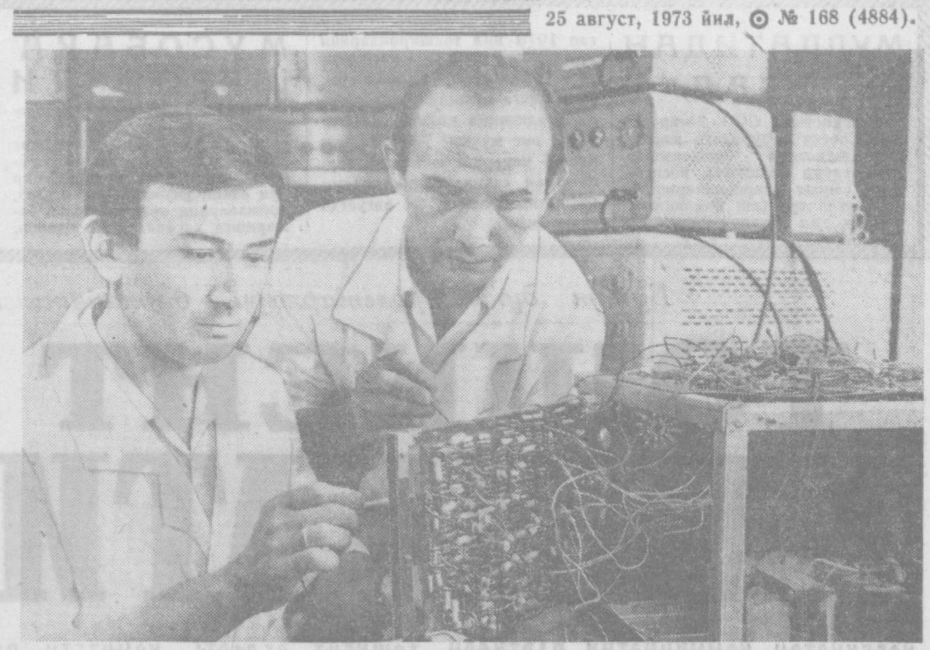

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси кибернетика ва ҳисоблаш маркази институти коллективи республикамиз халқ хўжалигини ривожлантириш билан боғлиқ бўлган турли хил проблемаларни ҳал қилишга катта ҳисса қўшмоқда. Суратда: институт катта инженери Б. Мусаев (чапда) ва кичик илмий ходим И. Муҳаммаджонов иш устида.

Л. Глауберзон фотоси.

ЭЛЕКТРОН АРИФМОМЕТР

Ихчам электрон ҳисоб машиналари «онласига» яна биттаси қўшилди. «Светлана» бирлашмаси ишлаб чиқара бошлаган янги «электроника-2471» кичик ҳисоб машинаси телефон аппаратича ҳам келмайди. Аммо у тўрт арифметик амални бир лаҳзада шовқинсиз бажара олади, зарур бўлса, ўнли касрлар билан ҳам ишлай олади. Асбобни бошқариш шу қадар соддаки, ҳатто мактаб ўқувчиси ҳам у билан ишлай олади.

Электрон арифмометр кўп меҳнат талаб қиладиган ҳисобларнинг бажарувчи олимлар, инженерлар, экономистлар, бухгалтерларнинг эҳтиёжларини тамомила қондира олади.

ЛЕНИНГРАД

ЦЕХ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИДА ҲИСОБОТ-САЙЛОВ ЙИҒИЛИШЛАРИ

СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚА ВА КОММУНИСТЛАР

Далаларни айланган кишининг кўзи қувнаб, дили яйрайди. Ғўза тупларида шиғил-шиғил ҳосил. Айниқса Нозим Мирзаев бошчилик қилаётган бригада пахтакорларининг ишлари ибратлидир. Коммунист Мирзаев ўтган йили янгийўллик элликцентнерчилар ҳаракатига қўшилиб ҳар гектаридан 44 центнердан ҳосил олди. Бу йил ҳам бригада аъзолари мўл ҳосил учун курашмоқдалар.

Ўрта Чирчиқ районидаги «Ленин йўли» колхозининг биринчи участкасида бундай илғор бригадалар кўп. Цех партия ташкилотининг яқинда бўлиб ўтган ҳисобот сайлов йиғилишида ана шу сингари илғорлар тажрибасини оммалаштиришга алоҳида эътибор берилди.

Партия ташкилотининг фаолияти ҳақида ҳисобот доклади қилган цех партия ташкилотининг секретари М. Фозилов ва сўзга чиққан нотиқлар пахтакорлар ўртасида оммавий-сиёсий ишларни ҳозирги талаблар даражасида олиб бориш, ўзаро социалистик мусобақани кучайтириш, мусобақа ғолибларини ҳам маънавий, ҳам моддий рағбатлантириш ютуқлар гарови бўлаётганлигини бирма-бир айтиб ўтдилар.

Цех партия ташкилоти ҳисобида 13 коммунист бор. Улардан уч киши пахтачилик бригадаларига етакчилик қилмоқда. Цех партия ташкилоти олдиндан тузилган план асосида иш олиб бормоқда. Бу планда, айниқса социалистик мусобақанинг самарадорлигини оширишга алоҳида эътибор берилгандир.

Сўзга чиққан коммунистлар мусобақа чиндан ҳам дала ишларини кучайтиришнинг қудратли омили бўлаётганлигини мисоллар билан айтиб ўтдилар. Д. Аҳмедов, О. Акипов бошлиқ бригадаларнинг иши бунга мисолдир. Мусобақадошлар ҳар ўн-ўнбеш кунда бирбирларининг далаларида бўлиб меҳнатнинг ташкил этилишини, дала ишларининг йўлга қўйилишини назорат қиладилар. Айниқса, камчиликларни ҳамфикр, бамаслаҳат бартараф этиш учун курашадилар.

Участка коммунистлари шу кунларда ҳам ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар. Улар ғўза парваришини йиғим-теримга тайёргарлик билан боғлаб олиб бормоқдалар.

Йиғилишда далада меҳнат қилаётганларга яхши маданий-маиший шароит яратиб бериш ҳақида ҳам тўхталиб ўтилди. Бунинг учун дала шийпонларида оммавий-сиёсий ишларни кучайтириш керак. Цех партия ташкилоти ўз фаолиятида бунга эътиборни кучайтириши зарур. Болали аёлларнинг далада унумли меҳнат қилиши тўғрисида ҳам ғамхўрлик қилинмоқда. Барча бригадаларда намунали болалар боғчалари, яслилар ташкил этилди.

— Ўтган йили, — деди коммунист механизатор И. Қобилов, — ғўзани дефолиация қилишда камчиликларга йўл қўйилган эди. Натижада машина терими бирмунча чўзилди. Бу йил ана шу камчиликнинг олдини олиш учун зарур тадбирларни амалга ошириш керак. Участка цех партия ташкилоти механизаторларнинг унумли ишлаши учун барча зарур шароитларни яратиб бериши лозим.

Бригада бошлиғи коммунист Д. Аҳмедов ҳам унинг фикрини қўллаб-қувватлаб гапирди. У беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида зиммага олинган мажбуриятни бажариш учун элликцентнерчилар ҳаракатини кучайтириш зарурлигини уқтирди.

Ҳисобот-сайлов йиғилишида участка цех партия ташкилотининг янги состави сайланди.

Муҳокама қилинган масала юзасидан қарор қабул қилинди.

А. ШОСОЛИХОВ.

УНВОН МУБОРАК, АЗИЗ ОНАЛАР

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ЯШОВЧИ КЎП БОЛАЛИ ОНАЛАРГА «ҚАҲРАМОН ОНА» ФАХРИЙ УНВОНИНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўн ва ундан ортиқ бола кўрган ва тарбиялаган оналарга «Қаҳрамон она» фахрий унвони берилсин ва «Қаҳрамон она» ордени ҳамда СССР Олий Совети Президиумининг ёрлиқлари топширилсин.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ БЎЙИЧА

1. **Исмоилова** Мубор Ғофуровна — уй бекаси.
2. **Исроилова** Тожиниса Мирзааҳмедовна — уй бекаси.
3. **Каримжонова** Райҳон — уй бекаси.
4. **Мавлонова** Маъсуда — уй бекаси.
5. **Фатхуллаева** Ширмонхон Мирзабоевна — ишчи.
6. **Тошмуҳамедова** Муяссар — уй бекаси.
7. **Ўролова** Санъат — уй бекаси.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ БЎЙИЧА:

1. **Азметова** Хайриниса — Бўстонлиқ районидаги 11-совхоз ишчиси.
2. **Алиева** Хосият — уй бекаси, Бўка райони.
3. **Бобомуродова** Адолат — уй бекаси, Оққўрғон райони.
4. **Бойбўтаева** Тўхта — уй бекаси, Ўрта Чирчиқ райони.
5. **Бойжонова** Шафиқа — уй бекаси, Оржоникидзе райони.
6. **Бойзоқова** Масипат — Оққўрғон районидаги Навоий номли колхоз аъзоси.
7. **Бегматова** Замира — Бўстонлиқ районидаги 14-совхоз ишчиси.
8. **Ғаниева** Тўхтабу — уй бекаси, Юқори Чирчиқ райони.
9. **Эргашева** Мария — ишчи, Чирчиқ шаҳри.
10. **Эртоева** Адаш — Бўстонлиқ районидаги Фрунзе номли колхоз аъзоси.
11. **Ибрагимова** Магира Ибрагимовна — уй бекаси, Оҳангарон райони.
12. **Қодирова** Тамара Васильевна — уй бекаси, Ангрен шаҳри.
13. **Қодирова** Ҳолисхон — уй бекаси, Бекобод райони.
14. **Кайкова** Вера Петровна — уй бекаси, Янгиобод шаҳри.
15. **Қорабоева** Зарифа — уй бекаси, Юқори Чирчиқ райони.
16. **Курганова** Гулистон — Бўстонлиқ районидаги Калинин номли колхоз аъзоси.
17. **Маликова** Зулфия — уй бекаси, Калинин райони.
18. **Мамбеталиева** Тасбиқа — Оққўрғон районидаги Свердлов номли колхоз аъзоси.
19. **Марасулова** Туранбуви — Пискент районидаги Ленин номли колхоз аъзоси.
20. **Мирзаева** Патир — Бўстонлиқ районидаги 13-совхоз ишчиси.
21. **Мустафоева** Васиятхон — Оққўрғон районидаги «Москва» колхози аъзоси.
22. **Нурлибоева** Қиздигай — Бўстонлиқ районидаги 14-совхоз ишчиси.
23. **Оспанова** Сейдеп — Бўстонлиқ районидаги 13-совхоз ишчиси.
24. **Рустамова** Умриниса — Бўстонлиқ районидаги 13-совхоз ишчиси.
25. **Содиқова** Сайниса — уй бекаси, Ангрен шаҳри.
26. **Сулаймонова** Тожи — Бўстонлиқ районидаги 14-совхоз ишчиси.
27. **Тоғаева** Саодат — Оржоникидзе районидаги «Маданият» колхози аъзоси.
28. **Тожибоева** Муҳаббат — уй бекаси, Калинин райони.
29. **Тожибоева** Катта — Пискент районидаги Свердлов номли колхоз аъзоси.
30. **Умурзоқова** Азиза — уй бекаси, Ўрта Чирчиқ райони.
31. **Ўсарова** Қумри — уй бекаси, Калинин райони.
32. **Ўсарқулова** Қундуз — Бўстонлиқ районидаги «Қизил ту» колхози аъзоси.
33. **Усмоналиева** Асал — уй бекаси, Оржоникидзе райони.
34. **Уткелбоева** Бибисора — Бекобод районидаги Ойбек номли совхоз ишчиси.
35. **Ҳайдарова** Майрам — уй бекаси, Бекобод райони.
36. **Ҳайдарова** Нортожи — уй бекаси, Оққўрғон райони.
37. **Ҳакимова** Турдижон — Бўстонлиқ районидаги 11-совхоз ишчиси.
38. **Ҳатамова** Каромат — Оққўрғон районидаги «Коммунизм» совхози ишчиси.
39. **Ҳазратқулова** Каромат — Оққўрғон районидаги «Оққўрғон» совхози ишчиси.
40. **Эртоева** Кимё — уй бекаси, Оржоникидзе райони.
41. **Эрубоева** Буажор — Бекобод районидаги «Победа» колхози аъзоси.
42. **Эсонова** Куйсин — Бекобод районидаги 2-«Далварзин» совхози ишчиси.
43. **Йўлдошева** Забиҳа — уй бекаси, Калинин райони.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси **Н. ПОДГОРНИЙ.**

СССР Олий Совети Президиумининг секретари **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль, 6 август, 1973 йил.

*

Олмалиқ рўзғор химияси заводи коллективи қўлидан чиқаётган турли хил маҳсулотларга республикамизда, шунингдек Ўрта Осиёдаги қардош республикаларда талаб тобора ортмоқда. Шуни ҳисобга олиб корхонада маҳсулот ишлаб чиқариш кўпаймоқда, ассортименти кенгайтириляпти. Суратда: илғор прессловчи Рашида Идиятулина иш устида.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотоси.

МЕБЕЛЬ САНОАТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ПРОБЛЕМАЛАРИ

ИҚТИСОДИЙ ТЕМАДА

Совет халқининг моддий ва маънавий эҳтиёжларини тўлароқ қондириш Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг муҳим вазифаларидан биридир. КПСС XXIV съездининг Директивалари ва тўққизинчи беш йиллик планда белгиланган улкан иқтисодий истиқболлар бунинг ёрқин ифодасидир. Бу масалани ҳал қилмоқ учун бошқа тадбирлар қаторида кенг истеъмол товарлари ишлаб чиқарувчи тармоқларни тез-суръатлар билан ривожлантириш лозим. Мебель саноати ҳам аҳолининг турмуши ва дам олишини ташкил этишда муҳим аҳамиятга эга бўлган маҳсулот ишлаб чиқарувчи мана шундай тармоқларнинг биридир.

Ўтган беш йилликда республикамиз мебель саноати тез суръатлар билан ривожланди. Бу тармоқда маҳсулот ишлаб чиқариш 1, 5 баравардан кўпроқ ошди. Янгийўл мебель фабрикасида 4,6 барвар, Олмалиқ мебель фабрикасида эса 3,2 баравардан зиёдроқ ортди.

Ялпи мебель саноати маҳсулотининг 90 процентини Ўзбекистон ССР мебель ва ёғочсозлик бошқармаси корхоналари етказиб бермоқда. Тошкентдаги «Шарқ» мебель фирмаси, Олмалиқ ва Янгийўл мебель фабрикалари бу бошқарманинг йирик корхоналари ҳисобланади. Уларда Ўзбекистонда тайёрланаётган мебелнинг 45 проценти ишлаб чиқарилмоқда.

Республикамизнинг жуда кўп шаҳарларида янги-янги мебель корхоналари қурилмоқда, мавжудлари реконструкция қилиняпти. «Шарқ» фирмасини реконструкциялаш тугаллангандан сўнг, унинг қуввати 8,4 миллион сўмга ортади. Республикада энг йирик Тошкент мебель комбинати қурилиши тугалланади. Бу корхонада ҳар йили 14 миллион 750 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариладиган бўлади. Шунингдек, Янгийўл, Фарғона, Наманган мебель фабрикалари ва бошқа корхоналар реконструкция қилинади.

Шуни таъкидлаш керакки, мебель саноати корхоналарида ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш юзасидан маълум ишлар амалга оширилмоқда. Ҳар йили кўплаб замонавий асбоб-ускуналар, ярим автомат линиялар фойдаланишга топширилмоқда. Мебелларнинг деталларига ва ойнасига ишлов бериш бир мунча такомиллашди. Шундай тадбирларнинг амалга оширилиши республика мебель корхоналарида 620 ишчини бошқа ишларга ўтказиш ва 1,2 миллион сўм иқтисодий самара кўриш, асосий ишлаб чиқаришда механизациялашган меҳнат даражасини 10 процент, юк ортиш-тушириш ишларида эса 16 процент ошириш имконини берди.

Аммо республикамиз аҳолисининг мебель саноатига нисбатан эҳтиёжи тўла қондирилмаяпти. 1970 йилда аҳоли жон бошига 3 сўм 40 тийиндан мебель ишлаб чиқарилди, бу эса СССРдаги ўртача кўрсаткичдан 3,5 баравар камдир.

Бундай аҳволнинг содир бўлишига олиб келган асосий сабаблар анчагина бор. Мебель корхоналарида асосий, айниқса ёрдамчи ишлаб чиқариш жараёнларининг механизациялашиш, автоматлашиш даражаси жуда пастлиги ана шундай сабабларнинг биридир. Ҳозирги вақтда ёрдамчи ишларда, айниқса юк ортиш-тушириш, склад ва транспорт ишларида қўл меҳнати жуда кўп сарфланаяпти. Мебель корхоналарида механизациялашган усул билан ёрдамчи ишларнинг 30—35 проценти бажариляпти, холос.

Кўпчилик мебель корхоналари кам қувватлидир. Уларда эса ишлаб чиқаришнинг ва ёрдамчи ишларнинг механизация даражасини ошириш учун тадбирлар кўришда қийинчиликлар туғилмоқда. Москва мебель-йиғув комбинатлари иш тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, ёрдамчи ишларни механизациялаш билан қисқа муддатда бу юмушлар билан шуғулланаётган ишчилар сонини 20 процентга яқин камайтириш ва меҳнат унумдорлигини 25 процентдан кўпроқ ошириш мумкин экан.

Мебель саноатида бошқа жуда кўп камчиликлар ҳам бор. Янги ишлаб чиқариш қувватлари суст ишга туширилмоқда, мавжуд корхоналарни реконструкциялаш ва кенгайтириш ишларини тезлаштириш учун зарур чоралар кўрилмаётир. Тошкент мебель комбинати қурилишида худди шундай аҳвол ҳукм сурмоқда. Ажратилган капитал маблағлар белгиланган ҳажмларда ўзлаштирилмаётганлиги учун корхона қурилиши судраляпти.

Ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланишда ҳам худди шундай камчиликлар бор. Мебель корхоналарида айрим цехлар, участкалар ва асбоб-ускуналар группалари ўртасида номувофиқлик мавжуд. Цехларнинг қувватлари бир-бирига тўғри келмайди: бириники кўпроқ, иккинчисиники эса камроқ. Бу маҳсулотни бир меёрда тайёрлашда қийинчиликлар туғдирмоқда. Ана шундай номувофиқликка ҳотима бериш учун корхоналарнинг асбоб-ускуналар парки структурасини ўзгартириш, «қолоқ участка»ларни уларнинг техник ускуналашни кучайтириш ошириш йўли билан бартараф этиш, айрим участкалар ва цехларнинг механизация ва автоматизация даражасини ошириш керак.

Ишлаб чиқаришни ташкил этишда ҳам қатор нуқсонлар бор. Асбоб-ускуналар кўп вақт бекор туриб қолмоқда. Планли-олдини олиш ремонти яхши ташкил этилмаган. Эҳтиёт қисмлар корхоналарнинг ўзидаги кичик-кичик механика устахоналарида тайёрланмоқда. Уларнинг металл қирқувчи станоклари парки эса буюртмани ҳар доим ўз вақтида ва юксак сифатли қилиб тайёрлаш имконини бермайди.

Асбоб-ускуналарни модернизациялаш бўйича ишлар ҳам марказлашмаган тартибда амалга ошириляпти. Қилинган таҳлил натижасида шу нарса маълум бўлдики, 1965-1970 йилларда ҳар йили ўрта ҳисобда асбоб-ускуналар умумий сонининг 1,7—1,9 проценти модернизация қилинган. Бу ишлар ҳам асосан йирик корхоналарда амалга оширилган.

Республика мебель корхоналарида ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш соҳасида қилинаётган ишлар қониқарсиздир. Амалга оширилган қатор тадбирларга қарамай, ихтисослаштириш даражаси ҳамон жуда паст. Ҳозирги вақтгача деярли барча мебель корхоналари биқиқ цикл бўйича ишламоқда. Ихтисослаштиришнинг уч хил формасидан предмет формаси кенг тус олган, у 80 процентни ташкил этмоқда. Аммо деталлар ва технология бўйича ихтисослашган корхоналар жуда ҳам кам. Бунинг натижасида кооперация асосида маҳсулот етказиб беришнинг солиштирма ҳажми ҳозирги вақтда бор-йўғи 8—10 процентни ташкил этмоқда. Ихтисослашиш даражасининг пастлиги ва кооперация асосида маҳсулот етказиб беришнинг етарли ривожланмаганлиги корхоналарни ўз кучлари билан барча зарур деталлар ва загатовкаларни тайёрлашга мажбур қилмоқда. Бу эса ишлаб чиқариш ҳажмининг ортишига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Тажриба мебель фабрикаларининг тахта тилиш корхоналари билан кооперация асосида ишлаши мақсадга мувофиқлигини кўрсатиб турибди. Тахта тилиш корхоналари ёғоч ўрнига тайёр тилинган тахта ва хомаки загатовкалар етказиб беради. Бу мебель фабрикаларида ишлаб чиқариш циклини қисқартириш, ёғоч-тахта чиқиндиларини рационал қайта ишлашни таъминлаш ва транспорт харажатларини камайтириш ҳисобига кўплаб маблағни тежаб қолиш имконини беради.

Ихтисослаштиришнинг афзалликлари технология ва деталлар принципи бўйича ташкил этилганда янада яққолроқ намоён бўлади. Бу усул жорий қилинганда конструкциялар, узеллар ва деталларни кенг унификациялаш, уларнинг тип ва хилларини камайтириш мумкин бўлади. Айрим олинган предмет бўйича ихтисослашни тартибга солишнинг муҳим тадбирларидан бири ҳар бир мебель корхонасида конструктив ва технологик жиҳатдан бир-бирига яқин мебель турларини ишлаб чиқаришни марказлаштириш, бир хил буюмнинг бир неча корхонада ишланиши каби самарасиз усулни бартараф этишдан иборатдир.

Республика мебель корхоналарида мавжуд бўлган энг муҳим камчиликларнинг бири малакали кадрлар, айниқса инженер-техник ходимлар ва хизматчилар тайёрлаш даражасининг ниҳоятда қониқарсизлигидадир. Шу сабабдан бу корхоналарда ёғоч ишлаш бўйича олий ва махсус ўрта билим эгаси бўлган мутахассисларнинг сони ишлаётган барча мебелчиларнинг бор-йўғи 1,7 ва 4,7 процентини ташкил этмоқда. Ҳатто айрим корхоналарда ана шу ихтисос бўйича олий маълумотли бўлган мутахассислар умуман йўқ. Бу аҳвол техника тараққиёти, ишлаб чиқаришни ва меҳнатни ташкил этишни такомиллаштиришнинг муҳим проблемаларини ҳал қилишни қийинлаштирмоқда.

Республикада мебель саноати бундан буён ҳам тез суръатлар билан ривожланиб боради. Демак, махсус маълумоти бўлган мутахассисларга нисбатан эҳтиёж янада ортади. Шуни ҳисобга олиб, бизнингча Тошкент политехника институтида республикамиз мебель ва ёғочсозлик саноати учун мутахассислар тайёрлаб берувчи махсус бўлим ташкил этиш лозим.

Мебель ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш ва аҳолининг тўхтовсиз ортиб бораётган эҳтиёжини қондириш учун юқорида айтилган камчиликларни зудлик билан бартараф этиш керак. Бу муҳим ишда планлаштирувчи органлар катта роль ўйнашлари лозим. Улар ишлаб чиқариш ва истеъмол балансларини ишлаб чиқишда ёғочдан маҳсулот тайёрлов корхоналарнинг ишлаб чиқариш қувватларини оширишга қаратилган иложи борича кўпроқ чораларни белгилашлари зарур. Юқорида айтилган мулоҳазаларнинг энг муҳимларини амалга оширишнинг ўзи мебель саноатида ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва республикамиз аҳолисининг ана шундай кенг истеъмол товарига нисбатан эҳтиёжини тўлароқ қондиришга ёрдам беради.

А. БОҚИЕВ,
Ўзбекистон ССР Госпланн илмий-тадқиқот экономика институтининг катта илмий ходими.

К. ИСМОИЛОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар Академияси экономика институтининг кичик илмий ходими.

АБУ РАИҲОН БЕРУНИЙ ТУҒИЛГАН КУНИНИНГ 1000 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ТОШКЕНТ, БЕРУНИЙ ПРОСПЕКТИ

Азалдан бирон тўй, маросим ўтказилиш олдидан киши тараддудга тушади. Ҳовли-жой, ён атрофларни саришталаб, обод қилади. Битмаган юмушлар тўй баҳонаси ниҳоясига етказиб олинади.

Ҳозир бу ерда ҳамма нарса буюк аллома номи билан боғланиб, уни эслатиб турибди: Беруний проспекти, Беруний хиёбони, Беруний номли мактаб...

Буюк олим серқирра ижодининг йирик тадқиқотчиларидан бири, Беруний мукофоти лауреати Убайдулла Каримов шу кўчада яшайди. Шарқшунос олим Беруний юбилейи муносабати билан нашр этилаётган асарларини сўнгги бор кўздан кечирмоқда. Машҳур портретчи, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, Беруний плакатларининг ижодкори Малик Набиев ҳар куни шу проспектдан уйига ўтади. У юбилей муносабати билан чиқарилаётган плакатларга, откриткаларга охирги марта сайқал бермоқда.

Қўли гул бинокорлар, йўл қурувчилар қилаётган ишлар ҳам ниҳоятда жадаллашди. Район меҳнаткашларининг улкан тўй арафасидаги бунёдкорлик ишлари ҳақида Октябрь район ижроия комитетининг раиси Ғуломназир АБДУРАСУЛОВ бизга кўп нарсаларни ҳикоя қилиб берди.

Беруний проспекти. Илмга чанқоқ минг-минглаб ёшларни билим даргоҳларига, ётоқхоналарига шу йўл элтиб қўяди. Проспект этагида уларнинг манзилгоҳи — студентлар шаҳарчаси жойлашган.

Проспект юбилей арафасида қайтадан реконструкция қилиниб, кўркам тус олмоқда. Бу ердаги қурилиш ишлари 5-сентябргача тугалланиши керак. Йўл қурувчилар катта тадбирларни амалга оширишди. 14 минг квадрат метр келадиган кўча, 6000 квадрат метр йўлка асфальтланди. Тўрт километрга ариқ ётқизилди. 6 та бекатда махсус майдончалар қуриб битказилди.

Бунёд этилган чиройли кўприк машиналар йўлини равон, манзилни яқин қилди. Шу кунларда кўприкнинг икки ёнидан тепага олиб чиқувчи йўл қуриб битказилмоқда.

Проспектнинг кўркига кўрк қўшган «Марказ-27» микрорайони пойтахтимизнинг файзли қисмларидан бирига айланмоқда. Бу ерда учта тўққиз қаватли бино, бир неча коттежлар тайёр бўлди. Ҳозир 300 дан оила янги уйларга кўчиб кириб, ҳовли тўйлари ўтказди. «Марказ-27» микрорайони ёнида яна бир микрорайон вужудга келмоқда. Лангарнинг ўнг томони эски Подахона атрофларидаги пастқам, кўримсиз уйлар, ҳовлилар ўрнида «Марказ-26» микрорайонига асос солинмоқда.

Проспектда қатновчи трамвай, троллейбус йўллари ҳам қайтадан реконструкция қилинди. Тўрт ярим километр масофада электр чироқлари янгиланди. Замонавий ёритқичлари бўлган 200 дан ортиқ электр точкалари қўйилди.

Бинокорлар Беруний майдонини ҳам бугун-эрта фойдаланишга топшириш арафасида турибдилар. Шаҳримизнинг сўлим оромгоҳларидан бирига айланадиган бу хиёбон чиройлик қилиб безатилмоқда. Майдонга ўрнатиладиган буюк мутафаккирнинг салобатли ҳайкали тайёр бўлди. Ҳайкал атрофидаги фавворалардан теграга нафис насим таратиб, сув пуркалади. Мармар ҳовузларда нилуфарлар очилади. Ҳар хил ранг чироқлар шуъласида гулзор ажиб товланади. Майдоннинг дам олиш зонаси шундай бўлади.

Беруний хиёбонидаги қурилиш ишлари юбилейдан кейин ҳам давом эттирилади. Майдон атрофига учта тўққиз қаватли уй тушади. Турар-жой атрофларида магазинлар, кинотеатр, меҳмонхоналар қад кўтаради.

Беруний проспекти бошланадиган Тошкент бош универсал магазини ён-атрофлари ҳам катта қурилиш майдонига айланмоқда. Охунбобоев майдонида ГУМ билан яхлит бир ансамбль ташкил этиш мақсадида универсал магазинининг орқа томонига тўққиз қаватли турар-жой бинолари тикланади. Шу кунларда бу ерда яшовчи хонадонлар янги жойлар билан таъминланмоқда. ГУМ атрофида жами 168 хонадон янги жойли бўлмоқда. Улар учун Бешқайрағоч массивида коттежлар ва тўрт қаватли олтита уй қуриляпти. Бу йил мана шу кўпқаватли уйлардан икки-учтаси фойдаланишга топширилади.

Умуман, бу йил районда жуда кўп хонадонлар янги уйларга кўчиб ўтиб, турар-жой шароитларини яхшиладилар. Йил бошидан буён ҳозиргача 1763 оилага янги уй ордерлари топширилди. Универсал магазин атрофида аҳолининг қатновини тартибга солиш учун еростни йўли қуришга киришилмоқда. Бу еростни йўли эски ҳаммом олдидан йўловчиларни ГУМ томонга олиб чиқади. Бундай еростни йўлини келгуси йил Ҳадрада ҳам қуриш мўлжалланяпти.

Беруний юбилейидан сўнг қурилиш ишлари тўхтаб қолмайди, албатта. Район меҳнаткашлари келгуси йил нишонланадиган яна бир катта тўй — жонажон республикамизнинг 50 йиллиги муносабати билан фойдаланишга топшириладиган объектларда ҳам ишларни давом эттиришмоқда. Бу объектларнинг муҳимлари цирк биноси, «Ленинград» номли 600 кишига мўлжалланган меҳмонхона, Самарқанд дарвозадаги замонавий типда қурилган катта чойхона, Шахматная кўчасида очиладиган поликлиника, минг ўринли янги АТС, Бўзсув ва Анҳор устига қурилаётган иккита катта кўприк, Қуйи Бўзсув коллектори, Ўзбекистон 50 йиллиги проспекти ва ҳоказолар шулар жумласидандир.

Район бўйича бу йилги қурилишларга 28 миллион сўмлик капитал маблағ ажратилган. Бу Тошкентнинг собиқ эски шаҳарини ободонлаштириш учун партия ва ҳукуматимиз кўрсатаётган катта ғамхўрликнинг ёрқин ифодасидир.

Беруний тўйи олдидан эски қўлёзмалар, олимнинг ўлмас асарлари тикланиб ҳозирги авлод мулкига айлантирилаётган бир пайтда «эски шаҳар» ҳам қайтадан бунёд бўлиб, кўркам жамолини очмоқда.

С. МУСАЕВ.

ВАЪДАГА ВАФО

Қалинин районидаги Собир Раҳимов номли колхоз сутчилик фермасининг илғор сигир соғувчилари беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида 220 бош сигирдан 600 тонна сут соғиб олишга аҳд қилишган.

Сигир соғувчилар ўзаро социалистик мусобақани авж олдириб, сигирлардан кўплаб сут соғиб олишга эришмоқдалар. Шу кунга қадар 400 тоннага яқин серқаймоқ сут соғиб олинди.

Илғор сигир соғувчилардан Озода Маҳкамова ўз боқимидаги 18 бош сигирлардан 45 тонна сут соғиб олишга аҳд қилган. Озоданинг дугонаси Ўлмас Ёқубова ҳам 18 бош сигирдан 44 тонна сут соғиб олишга ваъда берган.

— Сигирлардан бузоқ олиш ҳам чакки эмас, — дейди ферма мудири Муҳаммадвали Тошметов, — 198 бош бузоқ олишимиз керак эди. Биз шу кунга қадар 118 бош бузоқ олишга эришдик. Топшириқни муваффақият билан бажарамиз. Вазира Мираъзамова ва Анор Аширбоевалар бузоқларни меҳр билан парваришлаб соғлом ўстиришяпти. Фермамизнинг меҳнатсевар ходимлари ўзаро мусобақани қизитиб ишлаб ўз ваъдаларини устидан чиқадилар.

А. АБДУМУТАЛОВ.

ЖАВОҲИР ШАЙДОЛАРИ

Оққўрғон тажриба балиқчилик комбинати ташкил қилинганига кўп вақт бўлгани йўқ. Ўтган йили Н. Абдуллин бошлиқ звено коллективи ҳар гектар ҳавзадан 65,2 центнердан балиқ олиб, юқори кўрсаткичга эришдилар. Бу балиқ ҳавзалари 1965 йилда қурилган, умумий майдони 39,7 гектарни ташкил этади. Ҳавзанинг чуқурлиги 1,9 метр. Ўтган йили ҳавзадан олинган умумий даромад 211,9 минг сўмни ташкил этди.

Бу йил 53 гектарлик янги ҳавза ўзлаштириляпти. Бу ҳавзанинг ҳар гектаридан 70 центнердан балиқ олиш мўлжалланмоқда. Кўкламда ҳавзага 3820 та карп, 1140 та оқ любик ва 63 та оқ Амур балиғи келтирилди.

Оққўрғон тажриба балиқчилик комбинатининг меҳнатсевар ишчилари илгари фойдаланилмай ётган ҳавзаларни ўзлаштириб, уларни мўл даромад манбаига айлантирмоқдалар.

Ғ. ТОЖИБОЕВ,
М. ҲАМДАМОВ.

ТАЪЛИМ ТАРБИЯНИНГ РАВНАҚИ УЧУН

ЎҚИТУВЧИЛАРНИНГ АВГУСТ КЕНГАШИГА

Биз ўқитувчилар олдида доим бир масала — илм ва тарбия жиҳатидан пухта тайёргарликка эга бўлган кишини тарбиялаш вазифаси туради. Зотан, ёш авлодни ўқитиш ва тарбиялаш ғоят улуғ ва масъулиятли ишдир. Ўғил-қизларимиз ҳаётта йўлланмани шу билимга кон мактабдан оладилар-ку, ахир!

Ҳаёт илгарилаб бормоқда. Янгича талаблар, янгича иш методлари олға сурилмоқда. Турмуш тақозаси халқ маорифи фаолиятида ҳам ўз аксини топмоқдаки, бу — мактаб, қолаверса педагогик коллектив зиммасига катта масъулият юклайди.

Ёшларнинг ўрта умумий таълимга ўтишини таъминлаш, мактаб таълими сифатини яхшилаш, ёшларни умумий фойдали меҳнатга лаёқатли қилиб тарбиялаш тўққизинчи беш йилликда биз амалга оширишимиз лозим бўлган асосий иш эканлигини чуқур ҳис қиламиз. Буни ижодий ва оқилона ҳал этиш йўллари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Ёшларни умумий ўрта таълимга ўтказишни тугаллаш ва умумий таълим мактабларини янада ривожлантириш тўғрисида»ги қарорида ёрқин кўрсатиб берилди.

Биз ана шу талаблар, ҳал қилиниши лозим бўлган айрим тадбир-чоралар хусусида тўхталиб ўтмоқчимиз. Мактабда педагог — асосий куч. Бинобарин, таълим тарбия ишларининг муваффақияти, қўлга киритиладиган ютуқлар ўқитувчиларнинг педагогик маҳоратига, бой билим ва тажрибасига боғлиқ.

Ўқитувчи талабаларга пухта билим бериши учун ўзи ўқитаётган фандан маълумотга эга бўлишининг ўзи кифоя қилмай қолди. Кундалик ҳаёт ўқитувчидан фанлардан, уларнинг асосий ривожланиш йўналишларидан яқиндан хабардор бўлишни талаб қилаётир. Ахир, мактабларимиз янги ўқув программаларига ўтдилар.

Янгича иш — янгича талабларни тақозо этади. Ўқитувчилар ва педагогик коллектив меҳнати асосида илм ётади. Демак, таълим-тарбия ишларини илмий асосда ташкил этишнинг фойдаси бениҳоя катта.

Аммо, ҳамма жойда ҳам ҳаёт тақозо қилган бу янги талабларга аҳамият берилаётир, деб бўлмайди. Ваҳоланки, ўқувчига программада талаб қилинган билимларни баён қилишнинг ўзи кифоя эмас, балки бу билимлар улар онгига пухта сингдирилиши лозим. Ўқитишнинг илғор усул ва методларидан кенг фойдаланилгандагина яхши натижага эришиш мумкин. **Бу эса кўп жиҳатдан ўқитувчининг ўз устида ишлашига боғлиқ. «Педагог ўқиши керак,— деган эди атоқли совет педагоги А. В. Луначарский, — лекин ўқита туриб, ўқиши керак... У ана шундай қилганда куни сайин нуроний, пок, коммунистик жиҳатдан ахлоқли бўлиб боради».**

Партия ва ҳукуматимиз қишлоқ мактаблари ишига алоҳида ғамхўрлик қилиб келаётганликларини кундалик ҳаётимизда яққол кўриб турибмиз. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Қишлоқ умумий таълим мактабининг иш шароитини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги янги қарори ҳам фикримизнинг далилидир. Қарорда қишлоқ умумий таълим мактабларининг муҳим масалалари баён қилинган. Хусусан, қишлоқ мактабларини қатор йўналишларда интенсив ва планли равишда такомиллаштириш лозимлиги кўрсатилди.

Аслида, шаҳар мактаби билан қишлоқ мактабини бир-биридан чегаралаш мумкин эмас. Ҳозир қишлоқ ва шаҳар мактаблари учун бир хилдаги программа ва дарсликлар амалда. Аммо, бизнингча ўқитишда жой шароитини ҳисобга олиш мақсадга мувофиқ кўринади. Айтайлик, жамият, табиёт ҳақидаги билимларга шаҳарда ҳам, қишлоқда ҳам бир хилда чуқур асос қўйилиши керак. Бироқ, биология, география каби фанларни ўқитишда мактаблар фаолияти инобатга олинса чакки бўлмасди. Шаҳар мактабида минерал ўғитлар, микроэлементлар ҳақидаги тушунча умумий тарзда берилса, қишлоқ мактабида эса — бу кундалик амалий масала бўлиши керак. Бу ва шунга ўхшаш масалалар ёшларнинг мойиллиги ва уларнинг билимига қараб халқ хўжалиги учун малакали кадрлар тайёрлаш билан узвий боғланиб кетади.

Янги ўқув йили бошланишига саноқли кунлар қолди. Мактабларимизнинг аксарияти биринчи сентябрга тахт қилиб қўйилди. Бу йил ўғил-қизларимизга Тошкентда бўлгани каби областимиз шаҳар ва қишлоқларида ҳам муносиб совғалар ҳозирланди. Пойтахтимизнинг ўзида бир неча янги мактаб фойдаланишга топширилди. Буларнинг кўпи минг ва ундан ортиқ бола ўқийдиган билим ўчоқларидир..

Чунончи, Киров районидаги Б-2 Шимол массивидаги янги 235-ўрта мактабда меҳнаткашларнинг бир ярим мингга яқин фарзанди таълим олади. Бу ерда машғулотлар кабинет системасида олиб борилади. Инвентарлар, кўргазмали ўқув қуроллари — ҳаммаси тахт қилиб қўйилди. Бўстонлиқ райони марказида эса 1100 ўринли типовой ўрта мактаб биноси биринчи сентябрга armуғон қилинди.

Булар кишини қувонтиради. Аммо, мактаблар қурилишида оталиқ ёрдамини янада кучайтириш лозим. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев ўқитувчиларнинг Бутуниттифоқ съездида сўзлаган нутқида айтганидек, мактаб биноларига эҳтиёж, айниқса қишлоқ жойларида ҳали ҳам жуда катта. Илғор колхозларнинг кўплари янги мактаблар қурилишини жадаллик билан олиб бормоқдалар. Ўрта таълимга ўтиш муносабати билан мактаб бинолари қуриш айниқса кенгайтирилаётган ҳозирги вақтда бундай олийҳиммат хўжаликларни қўллаб-қувватлаш лозим.

Ўқитувчиларнинг анъанавий август кенгаши бошланмоқда. Бу йиғинларда ўтган ўқув йилида қилинган ишларга якун ясалади, навбатдаги вазифалар белгилаб олинади, таълим-тарбия ишининг муҳим томонлари ҳақида яхши гаплар айтилади.

Булар, шубҳасиз, умумий ишимиз ривожида муҳим роль ўйнайди.

А. МУЛЛАЖОНОВ,
Пискент район халқ маорифи бўлимининг мудири.

М. РАШИДОВ,
Тошкент шаҳар Киров районидаги 235-мактабнинг директори.

С. ХОЛИҚОВ,
Ўрта Чирчиқ районидаги 52-мактабнинг илмий бўлим мудири.

Ж. ЙЎЛДОШЕВ,
Бўстонлиқ районидаги 42-мактабнинг ўқитувчиси.

*

Бу йил «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозида юздан ортиқ терим машиналари ишлайди. Пахтакорлар ҳосилнинг ҳаммасини машиналар ёрдамида йиғиштириб олиш юзасидан мажбурият олишган. Сўзларининг устидан чиқиш учун курашаётган механизаторлар ўз агрегатларини йиғим-теримга шай қилиб қўйдилар. Суратда: мавсумда 220 тонна пахта теришга сўз берган механизатор Ж. Эшонқулов.

В. Сироткин фотоси.

*

СИЛОС БОСТИРИШ ҚИЗҒИН

БЎКА (Телефон орқали олинди). Райондаги Ҳамза номли колхоз чорвадорлари ҳар йили мустаҳкам озуқа базаси яратишга алоҳида эътибор бермоқдалар. Чорва моллари учун тўйимли озуқа ҳисобланган силос бостириш қизғин. Шу мақсадда 178 гектар майдонда маккажўхори ўстириляпти. Ўсимлик яхши парвариш қилинганлиги сабабли гуркираб ўсди. Маккажўхорикорлар ҳар гектар майдондан 500 центнердан кўкпоя олишга аҳд қилишган. Ем-хашак тайёрлаш ишида 32 киши, 18 та механизм, 15 та тележка ишлаб турибди. Бу йил 2500 тонна силос бостириш мажбурияти олинган.

КЕКСА ПЕДАГОГ ЮБИЛЕЙИ

Кенг яғринли, тўладан келган бу киши мана ярим асрдирки қишлоқ кўчасидан ўтиб, мактаб томон йўл олади. Ҳар бир хонадон унга таниш. Қишлоқ отахони Октябрь ғалабасидан кейин якка, тарқоқ деҳқонларни бирлаштиришда жонбозлик қилди, колхоз тузди. Унинг ғалабаси учун курашди. Партия ва ҳукуматимизнинг камбағал деҳқонларга оталарча кўрсатаётган ғамхўрликларини қишлоқда кенг пропаганда қилди. Мактаблар очиб болаларни ўқишга жалб этди. Қишлоқда чала саводликка қарши кураш олиб борди.

Наби ака ўқитиб, таълим берган ёшлар беҳисоб. Уларнинг кўпчилиги олий ўқув юртларида ўқиб яна ўзларининг жонажон қишлоқларига қайтишмоқда. Колхоз ва совхозларда меҳнат қилишиб, эл бойлигига бойлик қўшмоқдалар.

Наби аканинг ўнлаб шогирдлари бор. Тилчи Лутфи Умарова, Математик Алихон Тожибоевларга ўхшаш зиёлилар ёш бўғинни коммунистик руҳда тарбиялашда ҳормай-толмай ишлашмоқда. Турсуной Охунова, Инобат Охунова ва бошқа машҳур механизаторлар, кўплаб пахта устозлари жонкуяр педагогнинг собиқ ўқувчиларидир.

Яқинда Чиноз район Эски Тошкент қишлоғининг жамоатчилиги 87-мактаб тарих фани ўқитувчиси Наби Юсуповнинг меҳнат фаолиятининг 40 йиллиги ва туғилган кунига 60 йил тўлганлигини нишонлади. Кечада сўзга чиққан ўртоқлар Наби аканинг бундан кейинги ишларига муваффақиятлар тилашди. Наби аканинг собиқ ўқувчилари—бизлар ҳам кенг ота-оналарнинг фикрини қўллаб-қувватлаймиз. Камтар, тиниб-тинчимас бу кекса зиё тарқатувчига узоқ умр, ишларида катта ютуқлар тилаймиз.

Н. ТУРСУНҚУЛОВ.
М. ҒОЗИЕВ.

ДУНЁ ОВОЗИ

чет эл хабарлари

КУРАШ ДАВОМ ЭТМОҚДА

ПАРИЖ, 23 август. (ТАСС). Бу ерда мамлакатдаги етакчи касаба союз ташкилотлари ва сўл партияларнинг учрашуви бўлиб ўтди. Бу учрашув чоғида Безансондаги «Лип» соат заводи меҳнатчиларининг ана шу корхона тугатилишига қарши олиб бораётган мардонавор кураши билан боғлиқ бўлган масалалар кўриб чиқилди. Учрашувда умуммеҳнат конфедерацияси, Франция демократик меҳнат конфедерацияси ва маориф ходимлари миллий федерацияси касаба союз марказларининг раҳбарлари, шунингдек Франция Коммунистик партияси, социалистик партия, сўл радикаллар ҳаракати ва бирлашган социалистик партия вакиллари иштирок этдилар.

Қабул қилинган резолюцияда «Лип» заводи ишчиларининг ҳаракати қатъий қуллаб-қувватлаётганлиги кўрсатиб ўтилади ва уларнинг мардонавор кураши табрикланади. Учрашув қатнашчилари Франция меҳнаткашларини «Лип» заводи ишчилари билан бирдамликни кенгайтиришга даъват этдилар ва завод ишчиларининг талабларини қондирадиган қарор ишлаб чиқилишига бутун чоралар билан кўмаклашишга қатъий қарор берганликларини таъкидладилар.

МАОРИФ ҲАЛҚ ХИЗМАТИДА

БАНГИ, 23 август. (ТАСС). Марказий Африка республикасининг ҳукумати халқ маорифи масалаларига катта аҳамият бермоқда.

Кейинги йилларда республикада кўплаб янги мактаблар, коллежлар ва лицейлар қурилган бўлиб, буларда жами 200 мингга яқин ўқувчи таълим олмоқда. 1970 йилда биринчи миллий университет очилди. Ҳозир унинг уч факультетида 400 студент шуғулланмоқда 1980 йилга бориб эса уларнинг сони 2.000 нафардан ҳам ошиб кетади. Университет малакали миллий кадрларнинг чинакам маконига айланиши лозим. Малакали миллий кадрлар мамлакатнинг ҳамма жойида етишмаётибди.

Совет Иттифоқи миллий кадрлар тайёрлашда Марказий Африка республикасига конкрет ёрдам бермоқда. Банги, Бамбари, Бербератида ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларида олтмишдан кўпроқ совет ўқитувчилари ишламоқда. Совет Иттифоқи миллий университет учун туҳфа тариқасида таълим-лаборатория жиҳозларини топширди. Москва, Ленинград ва Киевдаги ўқув юртларида Марказий Африка республикаси ёшларидан 150 га яқин киши билим олмоқда.

РАЗВЕДКАЧИНИНГ ТАН ОЛИШИ

НЬЮ-ЙОРК, 23 август. (ТАСС). Вьетнамдаги Америка разведкачисининг собиқ капитани Р. Молфурс Қўшма Штатларнинг авиацияси 1969 йилдан бошлаб Камбоджадаги госпиталларни бомбардимон қилди, деди, у Америка ҳарбий ҳаво кучлари ана шу ваҳшиёна парвозларда иштирок этаётганлиги тўғрисида ёзган докладини ва ўз маълумотларининг тўғри эканлигини тасдиқловчи фотосуратларини сенатнинг қуролли кучлар иши билан шуғулланувчи комиссиясига юборди. Молфурснинг хабар беришича, ана шу операцияларни планлаштириш унинг вазифасига кирган, ана шу операциялар бажарилгандан кейин бомбардимон қилинган биноларнинг фотосуратлари унга етказиб берилган. Баъзи биноларнинг том қолдиқларида қизил крестларни ҳали ҳам кўриш мумкин эди.

АВТОМОБИЛСОЗ ИШЧИЛАР ИШ ТАШЛАМОҚДА

БУЭНОС-АЙРЕС, 23 август. (ТАСС). Аргентинанинг Кордова шаҳридаги автомобилсозлик заводи ишчиларидан бир неча минг киши забастовка бошлаб, намойиш ўтказди. Улар иш ҳақининг оширилишини талаб қилдилар.

Мамлакат саноатнинг бошқа тармоқларидаги ишчилар автомобилсозларнинг чиқишларига бирдамлик билдирдилар.

ДЕЛЕГАТЛАР НАМОЙИШИ

ВАШИНГТОН, 23 август. (ТАСС). Америка ўқитувчилар федерациясининг бу ерда бўлаётган съезди делегатларидан бир неча юз киши маориф эҳтиёжлари учун ажратилаётган давлат маблағларини қисқартиришга қаратилган ҳукумат сиёсатига қарши кеча норозилик намойиши ўтказдилар.

ҚАТЪИЙ НОРОЗИЛИК

ЖЕНЕВА, 23 август. (ТАСС). Швейцария меҳнат партияси Португалия Швейцарияда ўтказиладиган традицион миллий ярмаркада фахрий меҳмон сифатида иштирок этишига қарши қатъий норозилик билдирди. Бу ярмарка шу йил кузда Лозаннада ўтказилади. Партия секретариатининг баёнотида Португалия ҳукуматига юборилган таклифномани бекор этиш талаб қилинади, чунки Португалия ҳукумати Африкада мустамлакачилик сиёсатини ўтказиб келмоқда.

ЯНА БИР ИҒВОГАРЛИК

БАЙРУТ, 23 август. (ТАСС). Исроил ҳарбийлари Ливанга қарши яна бир иғвогарлик қилди. «Ан-наҳор» газетасининг хабар беришича, чоршанба куни Исроилнинг икки ҳарбий самолёти мамлакатнинг жанубий районлари устида разведка мақсадида учиб юрди.

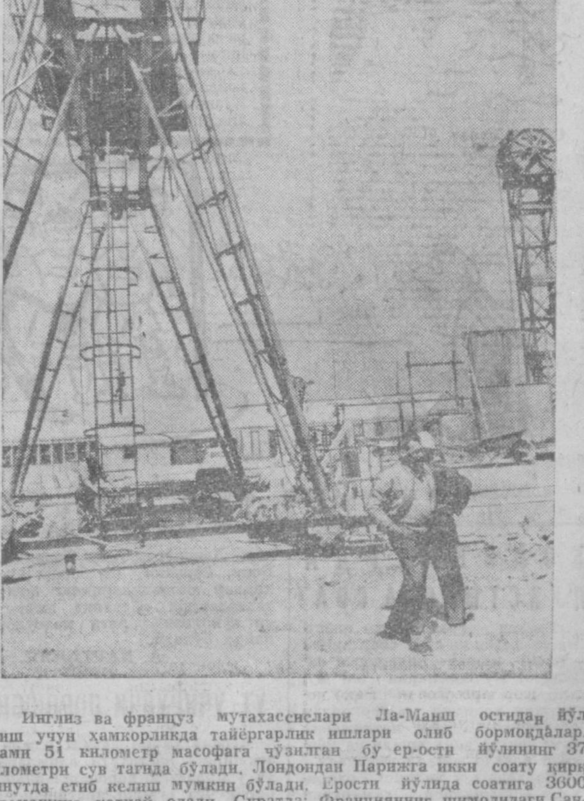

Инглиз ва француз мутахассислари Ла-Манш остидан йўл очиш учун ҳамкорликда тайёргарлик ишлари олиб бормоқдалар. Жами 51 километр масофага чўзилган бу ер-ости йўлининг 37 километри сув тагида бўлади. Лондондан Парижга икки соату қирқ минутда етиб келиш мумкин бўлади. Еростни йўлида соатига 3600 автомашина қатнай олади. Суратда: Франциянинг шимолидаги Сангатте участкаси қурилишида. АФП—ТАСС фотоси.

ОСИЁ ВА АФРИКА ЁЗУВЧИЛАРИНИНГ ОЛМАОТА КОНФЕРЕНЦИЯСИ ОЛДИДАН

Саид ФОИҚ
турк ёзувчиси

БАҲОР ҲИКОЯСИ

Баҳор — бу байрам, уйғониш — жонланиш, мўъжиза, шайдолик; баҳор — бу шундай фаслки, унда имкониятсизлик имкониятга айланади... Баҳор ҳамма нарса: қушлар, бойчечак, лолақизғалдоқ, кўкаламзор, дарахтлар, гуллар... Сувларнинг шилдираши, хандаб ўти, лўлилар, қўзичоқлар, классик баҳорда ҳатто зулукларга ҳам ўрин бор. Маълумки, бу санаб ўтганларимиз ҳечам тўла эмас: мен май, апрель, қуёшларини, ҳам, албатта эслатиб ўтишим керак.

Ёши қирқдан ошган одам баҳорни бироз ғусса билан кутиб олади. Унинг энди «телбатентаклик» қилиши қўлидан келмайди. Энди тасодифан қизга тегиб кетишидан ёки қиз кўйлаги шитирлашидан унинг ранги ўчиб ва юраги тез уриб кетмайди.

Ҳаётни йил фаслига ўхшатиб тўртга бўлувчилар ҳақлидирлар. Ҳар биримизнинг ўз баҳоримиз, ўз ёзимиз, ўз кузимиз ва ўз қишимиз бор. Баҳор одамларда ҳайвонларга нисбатан узоққа чўзилади. Тойчоқ — икки йилдан кейин отга, қўзичоқ эса олти ойдан сўнг қўйга айланади. Одам эса йигирма ёшдан олдин камдан-кам етилади. Йигирма ёшгача етилиш — одатда бу мавҳум етилишдир. Мен сизга мана шундай панд берувчи баҳор ҳақида сўзлаб бермоқчиман.

Бундан роса ўттиз йил илгари — мен у вақтларда атиги ўн икки ёшда эдим, менинг мансабдор отам Анатолий шаҳарларидан бирига ишга тайинланди. Биз у ерга ёзнинг охирида келдик. Одам бўйи баробар қор ёққан каттиқ қишни ўтказдик. Мана, ниҳоят баҳор ҳам келди, қорлар эриб кетди. Уларни қуёш эмас, ёмғир эритиб юборди. Бу шаҳарларда баҳор одатда узлуксиз ёғувчи ёмғирлар билан бошланар экан. Мовий осмонда эрта биланоқ худди қор учқунларга бурканганга ўхшаб ёқимсиз, совуқ қуёш кўринади. Аммо, куннинг ярмига борар-бормас, номаълум бир томондан — Шарқдан, Ғарбдан ёки Шимолдан бирданига қора булут босиб келади. Ўн минут ўтар-ўтмас — шалдираб суронли ёмғир бошланиб, бутун кун бўйи давом этади. Хонамнинг деразасидан Қора ўтлоқ деб аталадиган водий қора-яшил тусда ястаниб кўриниб туради. Агар кун бўйи, худди денгизга ўхшаб товланиб турувчи бу водий бўлмаганда балки, мен ақлдан озган бўлардим.

Бир куни эрта билан ҳаво ҳали булутланмаган ва дераза ташқарисида ҳамма ёқни ёруғлик яшнатиб турар, мен эсам, мана ҳозир ёмғир қуя бошлайди, деган ваҳима билан тўшакда ётардим. Бирдан кроватим устидан ярқироқ қушча учиб ўтди.

Ўрнимдан сакраб туриб, дераза ёнига югуриб келдим. Бизнинг уйимизнинг боғи қўшни уй боғи билан туташиб кетган эди. Пастда шафтолининг тўкилган пуштиранг гуллари устида ўн етти-ўн саккиз ёшли бир қиз ўтирарди. Мен унга қараб дераза олдида қотиб қолдим. У менга ойна шуъласини яна йўналтирарди, аммо мен кўзларимни қисмасдан ва қўлларим билан яширмасдан тик қараб туравердим.

Эртаси куни мен ҳам ойна олдим. У қаттиқ кулиб ойна шуъласидан кўзларини яширди. Бундай ўйин ҳеч қачон ярим соатдан узоққа бормас эди. Ёмғир ёға бошлагач, сочларидаги сув томчиларини силкитиб ташлаб уйига қараб чопарди.

Бир куни эрта билан мен бу ўйинга тамом берилиб кетганимдан онам кириб келди. У деразадан қўлида ойна ушлаган қизга таажжубланиб қаради-да, сўнг менга — кийин, — деди.

Маълум бўлишича, отам бошқа жойга ишга тайинланган экан.

Биз аравага тушдик. Хизматкорлар араванинг орқасига чемоданларни боғлашди, биз йўлга тушдик. Ям-яшил ўрмончадан ўтар эканмиз, булутлар остидан қуёш бир мўралади-да, шу ондаёқ яна ғойиб бўлди. Бу ҳол менга энди кўриниши ҳеч мумкин бўлмаган ойнадан тушириладиган шуълани эслатди. Мен ҳўнграб йиғлаб юбордим.

— Сенга нима бўлди? — деб сўради отам.

Мен онамнинг чойшобига бошимни буркаб олдим, у эса, отамга қандайдир имо-ишоралар қилди. Отам жим қолди. Мен ҳозир бутун вужудим билан, ҳеч кимнинг менга: «жим бўл!» деб айтмаслигига тамом ишонган бўлиб, тўйганимча йиғладим.

Ҳозир ҳам ҳар гал деразамдан баҳор шуъласи мўралаганда юрагимнинг уриши тезлашади, мен енгил ғусса ва бетоқатлик ҳис этаман. Ўшандан бери роса ўттиз йил ўтди. Шу вақтгача ҳали ҳеч ким мен билан ойна шуъласини солиб ўйнамади. Аммо, баҳорда менинг хонамда беҳосдан худди қалдирғочдай шуъла жилваланиб ўтса мен бутун кун бўйи тамом паришонхотир бўлиб юраман.

Усмон МУҲАМЕДОВ,
таржимаси.

Оржоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхози маркази йил сайин обод ва кўркам бўлиб бормоқда. Яқинда бу ерда янги замонавий типда қурилган хўжалик моллари магазини фойдаланишга топширилди. Суратда: магазиннинг умумий кўриниши.

А. Абалян фотоси.

ҲАММАСИ ФАРЗАНДЛАРИМИЗГА

Янги ўқув йилининг бошланишига саноқли кунлар қолди. Шу кунлари пойтахтимиздаги кичкинтойларнинг энг севиб қолган «Болалар дунёси»да савдо қизғин тус олган. Ота-оналар ўз ўғил-қизлари учун зарур бўлган буюмлар ва кийим-кечакларни сотиб олишмоқда.

Болалар учун мўлжаллангач ёзув-чизув буюмлари ва кийимларни сотиш қандай уюштирилган. Аҳолига намунали хизмат кўрсатиш юзасидан амалга оширилаётган тадбирлар нималардан иборат? Мухбиримиз шу савол билан «Болалар дунёси» магазини директорининг ўринбосари Солих Тухватулинга мурожаат қилди.

Етти юз кишидан иборат иноқ коллективимиз янги ўқув йили бошланиши муносабати билан ўғил-қизларимизга мўлжалланган кийим-кечакларни сотишни қизитиб юборди, — дейди Солих Гафиятович — Июль ойида кенгаш ўтказиб, кичкинтойларга намунали савдо хизмати кўрсатиш тадбир-чораларини белгилаб олдик. Август ойининг бошида сотиш учун 1 миллион 400 минг сўмлик буюмлар тайёрлаб қўйилди. Булар асосан ўғил ва қизларимизга мўлжалланган мактаб формалари, устки кийимлар ва пойафзалдан иборат эди. Харидорларга хизмат кўрсатишни янада яхшилаш мақсадида магазинимиздаги болалар секциялари кенгайтирилди. Магазин яқинида иккита янги павильон очдик. Шунингдек, Сквер хиёбони ва Чилонзордаги Фарҳод бозори ёнида бир қатор савдо точкалари ишга туширилди.

Биз болалар кийимларини тикадиган фабрика ва фирмалар билан яқиндан алоқа боғладик, «Узобувьторг» «Узторгодежда» базалари ва пойтахтимиздаги 3-тикув фабрикаси коллективи бизга зарур миқдорда молларни бериб турибди. Биргина «Юлдуз» фирмаси бизга уч мингдан ортиқ мактаб формасини етказиб берди. Мактаб ўқувчиларининг бу формаларга бўлган талаблари кун сайин ортмоқда. Шу муносабат билан биз «Юлдуз» фирмаси коллективига мурожаат қилиб, улардан кўп миқдорда мактаб формалари етказиб беришларини илтимос қилардик.

Савдо хизмати яхши йўлга қўйилганидан ойлик ва квартал планларини ортиғи билан адо этмоқдамиз. Олти ойда давлат планига қўшимча 600 минг сўмлик савдо қилдик, ҳар куни 140—150 минг сўмлик кийим-кечаклар сотмоқдамиз. Бу планда кўрсатилганидан анча юқоридир.

Коллективимиз аъзолари барча имкониятларни ишга солиб, мактабга борувчи ёшлар учун зарур бўлган ёзув-чизув буюмлари ва кийим-кечак билан етарли даражада савдо қилишга бел боғлашган.

РАССОМ ХАНДАСИ

«Пахтакор»га бўлса марҳамат.

— Юз метрни ўн секундда чопиб ўтади.
— Нега энди?
— Ия амаки, спортни тушунмас экансизда?

Сўзсиз сурат...

БОЛАНИНГ КЎЗИ ДАРД КЎРМАСИН

— Ада!.. Доктор соғлиғимни яхши деб справка ёзиб берди, — деди Қобилжон табассум билан.

— Кўзингни ҳам текширишдими? Кўришларинг қалай экан, — деб қолди ота.

— Ҳа, дада, таблицадаги ҳамма белгиларни яхши айтиб бердим.

— Тузик, тузик, мана энди дарс қилиш учун сенга жой ажратамиз. Ёзув столинг мана бу дераза ойнаси ёнида турсин. Мана бу стул ҳам ўзингга мос. Китобларингни бу яшикка, дафтарларингни бунисига қўй. Электр лампа бўлса мана бу ерда, чап томонда бўлади. Уқдингми, ўғлим...

Маълумки, 7—8 яшар болаларнинг мактабга бориб таълим олиши, ўқувчилар қоидасига мувофиқ юриш-туришга кўникиши уларнинг маънавий ҳаётида, ҳам, жисмоний тузилишида ҳам муҳим ўзгаришдир. Бу ёшдаги болалар организми ҳали унча етилиб улгурган эмас. Айниқса, мутолаа вақтида актив қатнашувчи марказий асаб системаси ва унинг анализаторлари: кўз, қулоқ ва бошқа аъзоларнинг мураккаб тузилиши ва бажарадиган муҳим ишлари шу ёшдаги болаларда энди етилиб келаётган ҳолда бўлади. Ўқиш жараёнида, айниқса, кўриш анализаторлар ҳаммадан кўп ва мураккаб вазифани ўтайди.

Шунинг учун ота-оналар болаларнинг ўқишига қулай шароит яратиб бериш билан бирга, кўриш анализатори, унинг тузилиши, ўсиш-такомиллашиши ва мураккаб вазифалари тўғрисида ҳам яхши тушунчага эга бўлишлари лозим. Бу билан болалар соғлиғини мустаҳкамлашга, кўриш анализаторини ҳар хил касалликлардан сақлашга ҳисса қўшилган бўлинади.

Одамнинг кўриш анализатори икки қисмдан иборат бўлиб, унинг периферик қисми кўз олмаси ичидаги нерв қабати ва кўриш нервидир. Марказий қисми эса, бош мия қобиғ ости ва қобиғидаги кўриш марказларидан ташкил топади. Кўзнинг равшанлиги, кўриш анализаторининг ҳар икки қисмининг биргаликда ишлаши натижасида содир бўлади.

Кўриш анализаторининг периферик қисми жойлашган кўз соққасининг ўзи ҳам уч қабатдан тузилган. Унинг биринчи энг ташқи ва энг олдинги ялтироқ (мугиз) пардаси ва кўз соқаси ичидаги ялтироқ кўз гавҳари (хрусталик) нур синдириш вазифасини бажаради. Кўз соққасининг энг ички нерв (тўрсимон) қабати ёруғ нурлар орқали кўзга тушган таъсирни қабул қилиб, уни мураккаб биофотохимик жараёнлар ёрдамида бош мия марказига етказиб беради.

Кўриш анализатори вазифасининг мураккаблиги кўпинча унинг нормал такомил топишига ҳам боғлиқдир. Кўз соққасининг нурларидан кўриш энергиясини вужудга келтирувчи энг ички тўрсимон нерв қабати боланинг она қорнидалигидаёқ таркиб топади. Ҳатто 7—8 ойлик (9 ойга тўлмасдан туғилган) боланинг кўзи ҳам нур синдириш ва кўриш жараёнига мосланган бўлади. Одатда ёш боланинг кўз соққаси кичик бўлгани учун унинг нур синдириш қобилияти ҳам кам бўлади. Фақат 8—9 ёшлигидагина нормал нур синдириш қобилияти таркиб топади. Бола шу ёшида икки кўзини бирга қовуштириб кўриш қобилиятига тўлиқ эга бўлади. Бинобарин, инсон кўзининг нур синдириш қобилияти тўғри ва нормал ривожланиши муҳим аҳамиятга эга.

Кўзнинг нур синдириш қобилияти уч хил бўлади: Нормал ҳолатда нурлар орқали кўзга тушган тасвир кўзнинг тўрсимон нерв пардасида пайдо бўлади ва кўриш тугал ва равшан ҳолга келади. Кам қувват, нур синдириш қобилияти етарли бўлмаган ҳолат гиперметропия дейилади. Бунда кўзга ташқи муҳитдан тушган нурлар тасвирни эплаштириб йиғиб, тўр пардасига етказиб беролмайди, кўриш ёмон бўлади. Нур синдириш қобилияти нормадан кўп ва кучлироқ бўлгани ҳолатда биз (яқиндан кўриш) миопия деймиз. Бундай ҳолда тасвир кўзда тўр пардасидан олдинроқда пайдо бўлади.

Янги туғилган чақалоқ ёш болалар кўзининг рефракцияси гиперметропик, яъни кучсиз ҳолатда бўлиб, 7—8—9 ёшда кўз соққаси ўсиб катталаниши натижасида у нормал (эмметропик) ҳолатга ўтади. Бу, бола мактабга қатнаб, биринчи, иккинчи синфда ўқиб юрган вақтга тўғри келади. Бу эса боланинг кўриш анализатори учун бутунлай янги режимдир. Чунки, ўқиш ва ёзиш каби машғулотлар шароитида ўз функциясини бажаради. Бола жисмоний жиҳатдан соғлом, мактабда ҳам, уйда ҳам ўқиш, ёзиш шароити нормал ҳолатда бўлса, унинг кўзи яхши ишлайди. Демак, ўқиш вақтидаги нагрузка кўзнинг иш қобилиятига, физиологиясига таъсир этади.

Кўз физологиясига ташқи муҳит таъсирини ҳам ҳисобга олиш керак. Чунончи, боланинг мактабда ва уйда дарс қилиши учун зарур шарт-шароитнинг аҳамияти катта. Башарти. бола 1—2—3-синфларда ўқиб юрганида ташқи муҳит кўп салбий таъсир кўрсатса, кўзнинг нур синдириш, яъни кўриш қобилияти ўзгариб, кўпинча (миопия)га, баъзида эса кучсиз (гиперметропия)га ўтади. Рефракция кучсиз гиперметропияга айланса кўз тез чарчайди, бош оғриғи ҳам сезилади, баъзан эса бирор нарса иккита бўлиб кўринади.

Кўз физиологиясида рўй берган бундай ўзгаришлар унинг ташқи, кўзни ҳаракатга келтирувчи мускулларига ҳам салбий таъсир кўрсатади, албатта. Икки кўзнинг қовушиб кўриш кучи (конвергенция) аста-секин бўшашади. Бу эса кўзни ғилайликка олиб келади. Бола кўзида миопия пайдо бўла бошлаши билан доскадаги ёзувларни яхши кўролмайдигандай сезади ва олдинги қатордаги партага ўтиришга интилади. Бугина эмас, китоб ўқиётганида ёки хат ёзаётганида жуда энгашиб, жуда яқиндан қарай бошлайди. Агар зўр бериб ўқийберса, кўзида ва пешонасида оғриқ пайдо бўлади. Бундай болалар узоқдаги нарсаларга кўзни бир оз қисиб қарашади.

Яқиндан кўрадиган болаларни дарров кўз докторига олиб бориш лозим. Ёзиб берилган кўз ойнакдан ҳар доим фойдаланишлари зарур.

Яқиндан кўриш, яъни миопия ўзининг келиб чиқиш эътибори билан икки турлидир. Бир тури нормал биологик ҳолат ёки рефракциянинг бир кўринишидир, у 1,5—2,ОД атрофида бўлиб, унча ўсмайди, кўпаймайди. Бунга кўздаги нур синдирувчи элементларнинг ўзгариши сабабчидир. Иккинчи турини эса, биз касаллик оқибати — патологик ҳолат деймиз. Бу ҳолат мактаб болаларида учрайди ва турли касалликлар ва ноқулайликлар (дам олмасдан кўп ўқиш, ётиб ўқиш, қоронғида ўтириб ўқиш) таъсири остида кўз ташқи оқсилли пардасининг ортиқча чўзилишидан содир бўлади. Мактаб болаларининг кўриш нагрузкаси 7—8 ёшдан бошланиб, 11—12 ёшга борганда миопия пайдо бўлиши мумкин. Бу кўпинча, 3, ОД гача бўлади.

Ота-оналар болани мактабга юборишдан илгари кўзини текширтирган ва ўқиш давомида ҳам ҳар 6 ой ёки бир йилда кўз докторига кўрсатган бўлишлари лозим.

Бола ёзаётган ва ўқиётганда энгашиб ўтириши мақсадга мувофиқ эмас, чунки у тез чарчайди. Ўтириб ишлайдиган жой дераза олдида бўлиши керак. Шунда ёруғ яхши тушади. Кечқурун дарс тайёрлаганда эса лампочка чап томонда нур сочиб турса соз бўлади.

Дарсликларни ёки бошқа китоб-журналларни ётиб ўқиш қатъий манъ қилинади. Бошланғич синф болалари телевизорни фақат шанба ва якшанба кунлари кўришлари мумкин. Бундан ташқари вақтли бошланадиган эшиттиришларни кўришса бўлади. Телевизорни ундан камида 2—2,5 метр нарида ўтириб кўриш керак. Уйни жуда қоронғи қилиш шарт эмас.

Кўз ойнак тақиш тавсия қилган бўлса, эрталаб ўрнидан тургандагина тақиб, кечқурун ётиш олдида ечиб қўйиш керак. Шундагина кўриши бир турда яхши сақланади. Акс ҳолда, кўз физиологияси бузилишидан, унинг пардалари зарарланиб, кўриш қуввати жуда камайиб кетиши ҳеч гап эмас.

Болаларимиз кўзи ҳеч дард кўрмасин, улар соғ-саломат ўқиб-улғайсинлар.

Муҳтарама ҲАМИДОВА,
Тошкент Давлат медицина институти кўз касалликлари кафедрасининг мудири, медицина фанлари доктори.

«...Меҳмонлар дарвоза олдида жонли девор ҳосил қилдилар (спорт коментатори репортажидан).
А. Холиқов чизган расмлар.

ҲАР ТЎҒРИДА

КОНВЕЙЕРДА ПЛАСТМАССА СОАТ

Ереван соат заводи пластмасса деталли стол соатларини кўплаб ишлаб чиқаришга киришди. Бу соатларни энг муҳим узеллари ўзи мойланиб қоладиган полимер материалдан ясалган. Бунинг натижасида соат ғоятда аниқ юради ва кўпгина рангли металл тежалади.

Корхона шу йилнинг охиригача 1,5 миллион сўмликдан зиёд неча ўн мингта пластмасса соат ишлаб чиқарди. Москва, Ленинград, Киев, Тошкент, Боку, Горький ва бошқа шаҳарлар магазинларининг пештахталарида «Севан» маркаси қўйилган янги маҳсулот пайдо бўлади.

А. ВАРТАНЯН.
ЕРЕВАН

ЎТ ЎЧИРУВЧИ ПОРОШОК

Асосий химия давлат илмий-текшириш институти олимлари ўт ўчирадиган порошокларнинг бир нечта турини яратишди.

Бу сочма модданинг махсус машинадан сепилган кучли оқими зич булут қатламини ҳосил қилади. Бу порошок ҳаво киришига йўл қўймай, аста-секин ёнғинни «бўғади». Ёнғинни ўчиришнинг бу воситаси сувдан кўп марта афзалдир. Бу янгилик ўрмон хўжалиги, газ ва нефть саноати ходимлари учун фойдали бўлади.

Донбассдаги сода комбинатида ёнғинга қарши порошокни кўплаб ишлаб чиқариш йўлга қўйилган. Мутахассисларнинг ҳисобига кўра, порошокни ишлатиш миллионлаб сўмни тежаб қолишга имкон беради.

ХАРЬКОВ.

Спорт

УНИВЕРСИАДА ЯКУНЛАНМОҚДА

Кеча жаҳон студентлари ўйинларида охирги мусобақалар ўтказилди. Спортнинг олти тури вакиллари: баскетболчилар, курашчилар, волейболчилар, сузувчилар, сувга сакровчилар ва қиличбозлар олтин, кумуш ва бронза медаллари учун бахслашишди.

Бир кун олдин — универсиаданинг тўққизинчи иш кунида совет спортчилари ўз медаллари запасини яна оширдилар. Ватерполчилар турнирида охирги ҳал қилувчи ўйинни Куба спортчилари билан ўтказган ватандошларимиз 6:4 ҳисобида ғолиб чиқиб, универсиаданинг олтин медалларини қўлга киритишди. Иккинчи ўринни кубаликлар олди. Бронза мукофотини Венгрия ватерполчиларини 6:5 ҳисобида енгган АҚШ спортчилари қўлга киритди.

Бизнинг волейбол командаларимиз навбатдаги ғалабаларни қўлга киритиб, олтин медалга даъвогар бўлиб қолдилар. Эркаклар командамиз Жанубий кореяликларни, қизларимиз эса Румыния вакилларини 3:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Бугун жаҳон студентлар ўйинларининг тантанали ёпилиш маросими ўтказилади.

ФУТБОЛ ЯНГИЛИКЛАРИ

Ворошиловграднинг «Заря» футболчилари Бельгияда таниқли «Льеж» клуби билан ўртоқлик учрашуви ўтказдилар. Майдон эгалари 2:0 ҳисобида ютиб чиқишди.

Москва торпедочилари Канадада «Торонто метрос» клуби футболчилари билан учрашувини 1:3 ҳисобида ютқазиб қўйишди. Автозаводчилардан ягона тўпни Смирнов киритди.

Голландия терма командаси жаҳон футбол чемпионатининг саралаш учрашувида Исландия спортчиларини 5:0 ҳисобида енгди. Бу командалар қатнашаётган учинчи группада 4 ўйиндан 7 очко тўплаган белгияликлар биринчи ўринда бормоқда. Голландияликлар эса уч учрашувдан сўнг 5 очко жамладилар.

ЦСКА ВА «СПАРТАК» ФИНАЛДА

Москванинг машҳур ЦСКА ва «Спартак» хоккей командалари «Советский спорт» газетасининг соврини учун бу йилги мусобақаларнинг финалига чиқдилар. Армиячилар Рига шаҳрида бўлган ярим финал ўйинида «Крылья Советов» командаси устидан 5:2 ҳисобида ғалаба қозондилар. Ленинградда бўлган иккинчи ярим финал учрашувида спартакчилар Горькийнинг «Торпедо» командасини 4:3 ҳисобида енгишди.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 9.55 — ТОШКЕНТ. 10.00 — Янгиликлар, 10.10 — Мультфильм. 10.20 — Телеминиатюралар. 11.00 — МОСКВА. 11.05 — Янгиликлар. 11.10 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 11.40 — Мультфильмлар, 12.15 — «Изланиш». 13.00 — «Здоровье». 13.30 — Спорт кўрсатуви. 14.15 — Инсон, ер, коинот. 14.45 — Музикали программа. 15.15 — Ниссо (бадиий фильм). 16.30 — Кинокўрсатув. 17.30 — ТОШКЕНТ. 17.35 — Қувноқ поезд саёҳати, 18.20 — Ахборот, 18.35 — Совет Литваси (телефильм). 19.35 — Ахборот. 19.55 — Пахта далаларидан дараклар. 20.10 — «Марҳабо талантлар» фестиваль ғолибларининг концерти. 22.55 — МОСКВА. «Универсиада-73»нинг тантанали ёпилиши. Футбол: «Спартак» — «Динамо» (Киев). 24.00 — «Вақт» ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — ТОШКЕНТ. 10.20 — Цирк программаси. 11.10 — Ёшлик — бунёдкорлик. 11.40 — Ўрмон болалари (телеспектакль). 12.55 — Илмий-оммабоп фильм. 13.40 — Вертикаль (бадиий фильм). 17.30 — МОСКВА. «Универсиада-73». 19.00 — Телефильм. 19.50 — Шахтёрлар кунига бағишланган кўрсатув, 20.55 — ТОШКЕНТ. «Замондас», 21.45 — Экран куйлари, 22.30 — «Саратон» бадиий фильм). УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 18.00 — ДУШАНБА КЎРСАТУВЛАРИ.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 25/VIII да Парвона, 26/VIII да Шоҳ Эдип.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Сўнгги гайдук — «ЎЗБЕКИСТОН», «СПУТНИК», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», ҲАМЗА номли (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Филлар — менинг дўстларим (2 серия) — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (12.00, 15.00, 18.00, 20.45).

Машаққатли касб — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «СПУТНИК» (тоқ соатларда), «ДРУЖБА» (11.00, 19.00, 21.00, 21.30), «МОСКВА» (14.30, 19.00, 22.00).

Бошсиз чавандоз — САНЪАТ САРОЙИ (тоқ соатларда), «ЧАЙКА» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Садоқат (11.00, 14.30), Парад-алле! (17.00, 19.00, 20,25): «КЎКЧА».

Кашмирдаги севги — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Беҳуда шов-шув — «МОСКВА» (10.00, 11.30, 13.00, 17.30, 20.30).

Ҳур қизлар — «ВОСТОК» (10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 21.45), «ДРУЖБА» (12.00, 13.00, 15.00, 16.00, 18.00).

ЁЗГИ БИНОДА

Килиманжаро қорлари — «РАКЕТА».

Катта сайр — КИРОВ номли.

Герник иши — ТЕЛЬМАН номли.

Машаққатли касб — «ФЕСТИВАЛЬ».

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА
(Қишки бинода)
29 АВГУСТДА
ЎТТИЗ БЕШИНЧИ МАВСУМ ОЧИЛАДИ
РЕПЕРТУАР ПЛАНИ:

29/VIII да УЖАРЛАР,
30/VIII да ТОШБОЛТА ОШИҚ,
31/VIII да ХОТИНИМНИНГ ЭРИ,
1/IX да ҲАЛИМА,
2/IX да ФАРҒОНА ТОНГ ОТГУНЧА,
3/IX да МЕНИНГ ЖАННАТИМ,
5/IX да НАВОИЙ АСТРОБОДДА,
6/IX да УЖАРЛАР,
7/IX да ПАРАНЖИ СИРЛАРИ,
8/IX да ЖУМАГУЛ,
9/IX да ЗАМОНАЛИ ВА ОМОНАЛИ.

Спектакллар кеч соат 8 да бошланади.

Билетлар ҳар куни кундуз соат 12 дан бошлаб кассада сотилмоқда.

Коллектив бўлиб кўриш учун: 442054, 443006, 442621, 443161 телефон номерлари бўйича заявкалар қабул қилинади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 02626. Индекс 64633.
В. 1806.